

Boulevard

ΜΑΡΤΙΟΣ 2025

#100

Μηνιαία freepress εφημερίδα

Η πατρίδα δεν είναι ντροπή

REFLECTIONS

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Οι πλτατείες
ξαναγέμισαν

DIPLOMACY

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Η στρατιωτικοποίηση της ΕΕ
και η Ρωσία

REFLECTIONS

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κύπρος:
Σε σκοτεινά μονοπάτια

HISTORY

ΙΣΤΟΡΙΑ

Οι τελευταίες ημέρες
του Θ. Κολοκοτρώνη

ARCHIVES

«Υπήρξα και είμαι υπέρ του ολίγιστου
εις τα υλικά πράγματα και υπέρ του
μεγίστου εις το πνευματικό επίπεδο
και εις την ποιότητα»

Οδυσσέας Ελύτης

(εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ», 3/11/1990)

«Η συγκομιδή της γενιάς του
Πολυτεχνείου, στα γράμματα και τις
τέχνες τουλάχιστον, υπήρξε μάλλον
φτωχή. Αναδείχθηκαν βέβαια και
ισχυρές φυσιογνωμίες, αλλά τα
θέματά τους δεν κάνουν σώμα γενιάς
όπως έγινε στη δεκαετία του '30 ή
του '60 και ούτε πήγαν στον πολύ
κόσμο»

Διονύσιος Σαββόπουλος

(εφημερίδα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»,
16/2/2024)

Ωδή στην Άνοιξη

ητής Πάμπλο Νερούδα, με τον Σεφέρη να
συμπληρώνει ότι «η υψηλότερη μορφή
της άνοιξης, είναι η ελληνική Μεγάλη
Εβδομάδα».

Και μέσα στην μαγεία της άνοιξης, ο άν-
θρωπος, που σύμφωνα με τον Τολστόι,
μοιάζει «με κλάσμα όπου ο αριθμητής
είναι ο πραγματικός εαυτός του και ο πα-
ρονομαστής η ιδέα που έχει για τον εαυτό
του. Όσο μεγαλύτερος ο παρονομαστής,
τόσο μικρότερη η αξία του κλάσματος».

Αυτή την φορά όμως δεν θα μελαγχολή-
σουμε. Τι και αν ο άνθρωπος κάνει τα πά-
ντα για τον εξευτελισμό του που οδηγεί
στον αφανισμό του.

Θα μείνουμε στην ελπίδα και όσα μας
φέρνει η άνοιξη. Στο καθαριστικό της ζωής,
στο ίδιο το κάλεσμά της. Στον προπομπό
που οδηγεί στο φως.

Θα μείνουμε στον Γιάννη Ρίτσο που γρά-
φει ότι «όπου και να ψάξεις είναι φως. Το
φως κερδίζει απ' την αρχή τα χέρια μας.
Είναι Άνοιξη πια, δε χωράει η πίκρα μέσα
στο φως».

Θα μείνουμε στον Ακάθιστο Ύμνο και
στην εξύμνηση της ενανθρώπισης του
Θεού μέσω της Θεοτόκου.

Θα μείνουμε στους λίγους -τους πολύ
λίγους- που έχουμε δίπλα μας και απο-
τελούν την άνοιξη της ύπαρξής μας.

Θα μείνουμε σε όσα μας μαγεύουν και
μας ταξιδεύουν μακριά από τον βούρκο
της καθημερινότητας.

Θα μείνουμε στην τωρινή και κάθε
επόμενη άνοιξη να μας υπενθυμίζει
ότι ήρθε η ώρα να αναδείξουμε τα πα-

νανθρώπινα ιδεώδη για δικαιοσύνη και
αδελφoσύνη.

Θα μείνουμε στις ρίζες μας που κάθε
άνοιξη μας υπενθυμίζουν ότι η κατα-
γωγή μας και η πατρίδα μας δεν είναι
ντροπή, αλλά ένας φάρos που πρέπει
να φωτίζει το έργο των προγόνων μας.

Θα μείνουμε τελικά στον Κώστα Καρυ-
ωτάκη

«Έφτασ' η ώρα Άνοιξη -το λεν τα χειλι-
δόνια- κι ο σκυθρωπός Χειμώνας εκί-
νησε να φύγει· του στέλνει κείνη λου-
λουδα, αυτός της ρίχνει χιόνια, και με τ'
αθώο γέλιο της τα δάκρυά του σμίγει.

Στο γαλανό παλάτι του ο Φοίβος τριγυ-
ρίζει και, χύνοντας, αφόβιστα ολόχρυσες
αχτίδες, σ' ό,τι στο δρόμο του βρεθεί το
χρώμα του χαρίζει

κι αφήνει πίσω του χαρά και άσβεστες
ελπίδες.

Τα δέντρα πρασίνισαν και γιόμισαν λου-
λούδια·

του πιστικού ακούγεται η γέρικη φλογέ-
ρα να σιγολλέει άφταστα κάθε πρωί τρα-
γούδια, και τα πουλιά να κελαηδούν τον
ύμνο τους στη μέρα.

Παντού ξεχύνετ' η χαρά. Μόνον εσύ, μι-
κρή μου, βλέπεις τις τόσες ομορφιές με
μάτια δακρυσμένα.

Έλα να βρεις παρηγοριά στ' ολόθερμο
φιλί μου!

Επρόβαλε η Άνοιξη! Ξέχνα τα περα-
σμένα!». ☐

Κωνσταντίνος Σαρρηκώστας

“
Άρχισα να βλέπω
πως η πατρίδα μου
δεν είναι τόσο τίμια
και καθαρή
και αποφάσισα
να έχω τα μάτια
μου ανοιχτά.
Είμαι με αυτούς
που ρωτάνε”

Μάνος Χατζιδάκις

Boulevard

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ | ΙΔΡΥΤΗΣ: ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ | ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: «BOULEVARD FREE PRESS I.K.E.»

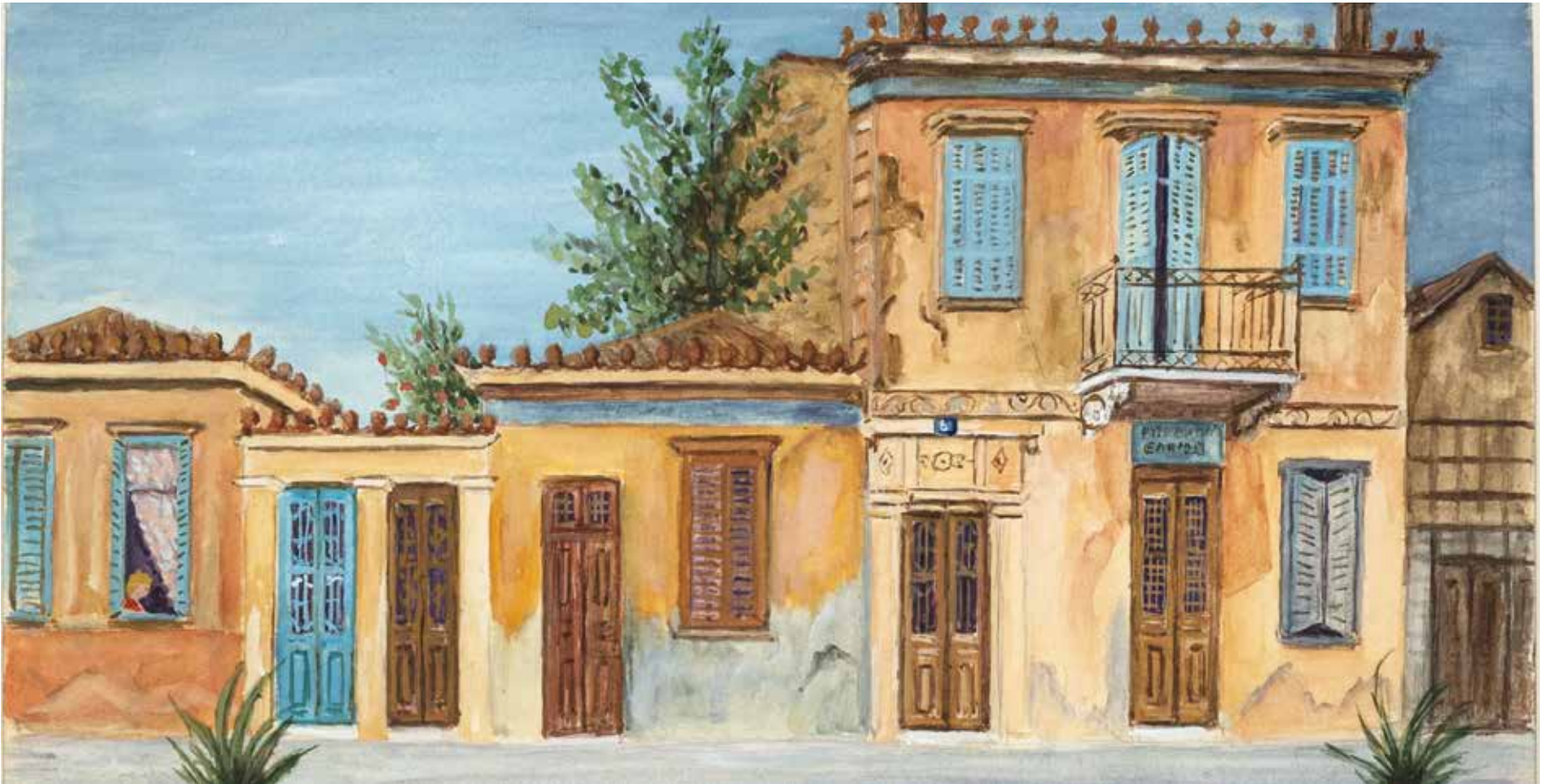
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΑΡΡΗΚΩΣΤΑΣ | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΠΑΠΑΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ | CREATIVE DIRECTOR: ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΤΑΛΙΑΣ | ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: ΗΛΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΕΛΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ & ΣΟΛΩΝΟΣ 69, ΑΘΗΝΑ 106 79 | EMAIL: infoblvr@gmail.com | ΕΚΤΥΠΩΣΗ: IRIS AEBE | ΔΙΑΝΟΜΗ: VES COMPANY

Info

Στο εξώφυλλο το έργο είναι
του ζωγράφου Γιάννη Αδαμάκη

Κεραμεικός (Ζ. Μαρία Πωη)

Πάμε κι όπου βγει...

Σ’ έναν κόσμο ασταθή και αβέβαιο, ευτυχώς που στην χώρα μας υπάρχει πολιτική σταθερότητα -εύθραυστη μιν, αλλά τίποτα δεν προμηνύει πως στο άμεσο μέλλον το «γυαλί» θα ραγίσει. Καθώς εκόντων των πολιτικών πραγμάτων, η κυβέρνηση θα εξαντλήσει το υπόλοιπο της θητείας της, κάπου δύο χρόνια ακόμη. Εκτός εάν, παρότι έχει διακηρύξει την διεκδίκηση της πρωθυπουργίας για τρίτη φορά, ο σημερινός πρωθυπουργός αποχωρήσει οικειοθελώς από την αρχηγία της ΝΔ, βλέποντας τις δημοσκοπήσεις να είναι σε βάρος του ίδιου και του κόμματος του. Αυτό το ενδεχόμενο θα συμβεί, φυσικά, στους τελευταίους μήνες της διακυβέρνησης του, και όχι στον παρόντα χρόνο, παρά το γεγονός ότι τα γκάλοπ δεν του δίνουν τίποτα υψηλά ποσοστά.

Ωστόσο, ο πρόσφατος ανασχηματισμός, έδειξε κατά έναν τρόπο τις δυνητικές προθέσεις του. Στον οποίο, πέραν απ’ αυτά που ακούγονται και που βγαίνουν επικοινωνιακά προς τα έξω από τα κυβερνητικά στελέχη, ο Κυριάκος Μητσοτάκης «έχρισε» τους διαδόχους του. Τα πολιτικά πρόσωπα που επιθυμεί να τον διαδεχθούν στον πρωθυπουργικό θώκο και στην αρχηγία του κόμματος. Τον Κωστή Χατζηδάκη και Κυριάκο Πιερρακάκη. Και τους δύο αναβίβασε στις δύο κορυφαίες κυβερνητικές / πολιτικές θέσεις, τον πρώτο στην αντιπροεδρία της κυβέρνησης και τον δεύτερο στο πρώτο τη τάξει υπουργείο, αυτό του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Και οι δύο -αναμφισβή-

Γράφει ο Στέλιος Παρασκευόπουλος
Δημοσιογράφος, Συγγραφέας

τητα επιτυχημένοι στις προηγούμενες υπουργικές θέσεις τους- αποτελούν πρόσωπα της απολύτου εμπιστοσύνης του σημερινού πρωθυπουργού, ικανά, εφόσον τον διαδεχθούν, να αποτελέσουν τον αποτελεσματικότερο πολιτικό και κομματικό κυματοθραύστη στα όποια αρνητικά πεπραγμένα καταλογισθούν σε βάρος του. Και οι δύο, Κωστής Χατζηδάκης και Κυριάκος Πιερρακάκης, μπήκαν «σφήνα» στον άλλο «δεληφίνο» της παράταξης, τον Νίκο Δένδια, ο οποίος δεν θα έλεγε κανείς ότι διαρρηγνύει τα ιμάτια του υπέρ του σημερινού πρωθυπουργού -υπήρξαν άπειρες οι διαφωνίες τους σε θέματα εξωτερικής πολιτικής. Συνεπώς, στη ΝΔ, αρχίζει το ματς. Ένα ματς για τρεις...

Αλλά το ματς, νομίζω, ότι δεν έχει αρχίσει μόνο για τη ΝΔ, αλλά για όλο το πολιτικό σύστημα. Ένας αγώνας απρόβλεπτος που κανείς μας δεν ξέρει από τώρα που θα οδηγήσει, εάν κάποτε θα λήξει και εάν θα έχει νικητές. Κι αυτό γιατί υπάρχουν πολλά παράδοξα στο πολιτικό σκηνικό μας. Ίσως να είναι η

πρώτη φορά στα πολιτικά χρονικά, που κυβέρνηση δεν τυχάνει της πλειοψηφικής εμπιστοσύνης των πολιτών, και η αξιωματική αντιπολίτευση να μην τυχάνει με την σειρά της της εμπιστοσύνης των ψηφοφόρων. Συνεπώς πολιτικό κενό για το μέλλον; Μάλλον ναι, εάν κρίνει κανείς από τις δημοσκοπήσεις που βλέπουν το φως της δημοσιότητας, όπου οι πολίτες θεωρούν από τα υπάρχοντα πολιτικά πρόσωπα ως κατάλληλο πρωθυπουργό τον «κανένα»!

Ίσως και να είναι η μόνη φορά που ενώ υπάρχει μεγάλη δυσανασχέτηση στον κόσμο, δεν διαφαίνεται ωστόσο κάποια εναλλακτική λύση. Οι μεγάλες συγκεντρώσεις για τα θύματα των Τεμπών, κομματικά ακηδεμόνευτες σε μεγάλο βαθμό, δεν πραγματοποιούνται μόνο στη μνήμη των 57 θυμάτων και για να αποδοθεί δικαιοσύνη με την τιμωρία των υπευθύνων της τραγωδίας. Εκφράζουν και την γενικευμένη διαμαρτυρία της κοινωνίας για ένα σωρό πράγματα που την ταλαιπωρούν -την ακρίβεια, την αναληψία του κράτους και των υπηρεσιών του, την διαφθορά, την αναξιοκρατία και πάει λέγοντας. Μην πάμε μακριά, και την περίοδο 2010 – 2012 υπήρξε μια γενικευμένη διαμαρτυρία της κοινωνίας με αφορμή την πτώχευση της χώρας και τα μνημόνια. Διαμαρτυρία που πήρε διάσταση κινήματος -το «κίνημα των αγανακτισμένων». Ωστόσο, εκείνη την περίοδο, στην εκλογική βάση, υπήρχε εναλλακτική πρόταση. Και αυτή ήταν ο Σύριζα. Εάν το κόμμα της Αριστεράς ήταν η καλύτερη πολιτική πρόταση κι εάν το «κίνημα των αγανακτισμένων»

ανέδειξε στο προσκήνιο τυχодиώκτες ή «ψεκασμένους» πολιτικούς, αυτό είναι μιας άλλης τάξης συζήτησης -με τον καθένα να έχει την άποψη του. Πάντως υπήρχε εναλλακτική. Σήμερα δεν υπάρχει. Η αξιωματική αντιπολίτευση, το ΠΑΣΟΚ, που κάλλιστα θα μπορούσε να ήταν η επόμενη επιλογή, δεν πείθει. Κάτι πήγε να γίνει με την επανεκλογή του αρχηγού του, αλλά αποδείχθηκε ότι ο ίδιος ...δεν τραβάει και γρήγορα σκοτείνιασε ο ήλιος. Για τα άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης, των μονοψήφιων ποσοστών, τι να πω τώρα; Ας ξεκαθαρίσουν πρώτα τα ίδια σε τι Θεό πιστεύουν, και μετά να μας το πουν και σ’ εμάς και θα κρίνουμε δεόντως. Να μην αδικήσω όμως το ΚΚΕ. Είναι το μόνο κόμμα στο ελληνικό κοινοβούλιο που έχει «Σύμβολο Πίστης» -Στάθιν και ξερό ψωμί...

Πάμε κι όπου βγει; Κάπως έτσι. Ας αφεθούμε στον «κανέναν» και στην αντι – συστημική ψήφο του «τίποτα» να καθορίσει τις τύχες μας. Προς τι όμως ο φόβος; Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει! -έτσι δεν λέει ο διαχρονικός μύθος; Μόνο, που επειδή δεν πεθαίνει, δεν πρόκειται και ποτέ να αναστηθεί – όπως μας έλεγε ο μεγάλος μας Μάνος Χατζιδάκις.

Υ.Γ.: Δεν ήθελα να ασχοληθώ με την εκλογή του νέου προέδρου της Δημοκρατίας μας, του κ. Τασούλα, αλλά με προέτρεψαν πολλοί φίλοι μου. Τι να πω και τι να σχολιάσω άραγε, για κάτι που μου φαίνεται σαν διορισμό χαρτογιακά δημόσιου υπάλληλου μιας άλλης παλιάς εποχής; Κι αν χρειάζεται να πω μια λέξη, αυτή είναι «ξεπεσμός». ☐

Ζωγραφική, Νικόλαος Χριστόπουλος

Ατέλεια

Περί Ωραίου, Συμμετρίας και Πειθαρχίας

Από τον Μάριο Νόττα

Στο δρόμο για το υπέροχο Ελληνικό Πάσχα, μια μελωδία έχει ξεχωριστή θέση για όσους κρατάνε ελεύθερα τα βράδια τις Παρασκευές. Πρόκειται για έναν περίτεχνο ύμνο που επί δύο χιλιετίες συνέχει όσους συγκινούνται από το μήνυμα των ημερών.

Μπορούν συγκροτημένοι ήχοι (μελωδία) να αποτελούν συστατικό της ύπαρξής μας;

Στον αντίποδα: Αναρωτήθηκες ποτέ γιατί σου αρέσει η Μουσική;

Η ερώτηση είναι τόσο παλιά, όσο και το φιλοσοφικό ερώτημα της αρέσκειας και της απάρεσκειας - των ιδιοτήτων δηλαδή όσων μας έλκουν και μας απωθούν, σε κάθε τι.

Οι απαντήσεις ποικίλες, από την ορθολογική μαθηματική εξήγηση περί 'ωραίου', μέχρι την αντίστοιχη πυθαγόρεια που συνδυάζει τους ήχους "των σφαιρών" (στο διάστημα) με την αντίληψη της αρμονίας σε κάθε της έκφανση. Ενδιάμεσα θα βρούμε ερμηνείες πολιτισμικού, ανθρωπολογικού αλλά και γενετικού - εξελικτικού τύπου. Που ίσως μας πείσουν για την πολυπλοκότητα της απάντησης - αλλάωστε αυτό που στη καθημερινή γλώσσα λέγεται "γούστο", ή "προσωπική προτίμηση" δεν αποτελεί μέρος της.

Σε απόπειρα κατανόησης της Ουσίας του Ήχου (αλλά και του 'ωραίου' μέγιστο κατόρθωμα σε χώρο μίας σελίδας) ξεκινώ από το ότι ΔΕΝ έχεις πέντε αισθήσεις, όπως ίσως νομίζεις, παρα μόνο μία: Την Απτική, δηλαδή την αίσθηση της Αφής.

Σημείωσε επίσης πως η Αφή, δεν είναι παρά συστάδες πληροφοριών που καταγράφονται (και επεξεργάζονται ταχύτατα) από ένα από τα Συστήματά μας: Το νευρικό. Εδώ υπάρχει και η θεμελιώδης και μοναδική αντιστοιχία του 'ανάδελφου' είδους που είναι ο Άνθρωπος με την Τεχνητή Νοημοσύνη: Αμφότεροι έχουν (πλέον) αντίληψη του ότι η περι πάντων γνώση τους συναρτάται με συγκεκριμένους μηχανισμούς - τους οποίους όχι μόνο προστατεύουν αλλά και αναπτύσσουν, αυτοτελώς. (Σε μελλοντικό σημείωμα θα ασχοληθούμε με την φωτεινή και την απειλητική πλευρά αυτής της πρωτόγνωρης κατάστασης).

Πίσω στην Μοναδική μας αίσθηση της Αφής (και παρακαλούνται οι φανατικοί του Matrix να αφαιρέσουν το χαλίναρι της φαντασίας).

Κάθε 'αισθητήρια' πρόσληψή μας (οπτική, ακουστική, οσφρητική, γευστική) - όπως προφορικά διακόνευε επί χρόνια ένας κορυφαίος Δάσκαλος, ο Νίκος ο Κατσαρός (Χημικός στην ει-

δικότητα) δεν είναι παρα ένας διαφορετικός τρόπος να 'ακουμπάμε' το διαθέσιμο σύμπαν. Οι πέντε αισθήσεις δεν αποτελούν παρά τρόπους για να αντιλαμβανόμαστε διαφορετικούς τύπους "κίνησης" της ύλης (ή "τύπων ύλης-ενεργειας" όπως τα φωτόνια) με το κατάλληλο απτικό όργανο π.χ. τη μύτη, τη γλώσσα ή τα μάτια. Σε όλες τις περιπτώσεις, ανιχνεύεται 'κίνηση' και αναλόγως του τρόπου "πρόσκρουσης", τη συχνότητα της "σύγκρουσης" αλλά και άλλα καθαρά κινητικά - μετρήσιμα μεγέθη που αφορούν την 'συνάντηση' της κινούμενης ύλης με το κατάλληλο απτικό όργανο, οι πληροφορίες μεταφράζονται ως χρώματα, γεύσεις, ήχοι.

Ανάμεσα σε αυτές τις Προσλήψεις, ξεχωριστή θέση (μοιάζει να) έχει ο Ήχος. Ας δούμε μερικούς λόγους: Τρεις (τουλάχιστον) μεγάλες θρησκείες θέτουν ως θεμελιώδες αφήγημα της Δημιουργίας των Πάντων την ύπαρξη κάποιου Ήχου. Ο οποίος με την "παντοδυναμία της θέλησης του Δημιουργού" κατασκεύαζε το Σύμπαν. Στην Εβραϊκή και τη Χριστιανική θρησκεία είναι ο Λόγος. Στον Βουδισμό είναι ο άρρητος ήχος Ομ (με μυστικούς τρόπους εκφοράς).

Ο Ήχος, κατ' αναλογία, μοιάζει να είναι μία από τις πρώτες απτικές εμπειρίες μας στην περίοδο της κύησης, κα-

θώς εντός της μήτρας έχουμε αντίληψη απείρων συχνοτήτων που παράγονται από τις εσωτερικές φυσικές διεργασίες του σώματος της μητέρας. Σε αυτά τα ακούσματα προστίθενται ακόμα και εξωτερικοί ήχοι, συνήθως σε κλίμακες αρμονίας γονικής αγάπης.

Καθώς η Γραμματεία μας (ως Έλληνες) μας θυμίζει πως η θεότητα αεί γεωμετρεί, αυτό ισούται επίσης με την έκθεσή μας σε όσα συμμετρικά, αρμονικά, καλαίσθητα και αεί καλοδεχούμενα μας παρέχει η Φύση: Από την θέα του έναστρου ουρανού, έως τις ατονικές μελωδίες της βροχής και από τον παφλασμό των κυμάτων μέχρι την free jazz των ωδικών πτηνών και τις διαχρονικές επιτεύξεις όσων "κοιμούνται με αγγέλους" δηλαδή των μεγάλων δημιουργών.

Κύριο δομικό στοιχείο του συγκροτημένου Ήχου (αλλά και όλων όσων μας προκαλούν αισθητηριακή 'ηδονή') είναι η συμμετρία / πειθαρχία. Το πρώτο αφορά την ευκολία με την οποία η μαθηματική σχέση που διέπει τους μουσικούς ήχους (π.χ. οι νότες που συναποτελούν μία μελωδία στο πιάνο) μπορεί να 'μεταφερθεί' σε ένα άλλο επίπεδο εκφραστικών τεχνών, π.χ. να απεικονιστεί σε ένα πίνακα. Παρομοίως, αυτές οι νότες μπορούν να αποτελέσουν οδηγό για ένα άρωμα ή μία νόστιμη συνταγή. Ενώ διαβάξεις αυτές τις γραμμές, ένας μεγάλος αριθμός Εικαστικών Δημιουργών πειραματίζονται με αυτές τις αναλογίες.

Η απαραίτητη αυτή 'συμμετρία' επιτυγχάνεται μέσω κανόνων, μέσω μίας πειθαρχίας στην οποία εδράζεται η επίτευξη του Ωραίου. Χωρίς αυτή την πειθαρχία, οι νότες δεν μπαίνουν σε τάξη, ούτε αντιστοιχούν σε (τονικές ή άτονες) κλίμακες. Οι πίνακες δεν συγκινούν - είναι μουντζούρες. Οι οσμές δεν έλκουν - απωθούν.

Η "επαναστατική" ιδέα πως το Ωραίο απαιτεί Πειθαρχία μας κάνει να αναστοχαζόμαστε την 'ελευθερία της έμπνευσης' ενώ συνηγορεί στην αιρετική άποψη πως τίποτα δεν γεννάται εκ του μηδενός, ενώ η κάθε απόλαυση δεν αποτελεί παρα μία ανάμνηση μίας συμπαντικής ηδονής που ήδη έχουμε ζήσει, ως μέρος του θείκου Όλου που μας συνέχει.

Η δε υπέρτατη "ανάκληση" του συνόλου των ωραίων δεν είναι άλλη από την απόδραση της πλάνης του "ξεχωριστού" (και τόσο περιορισμένου) όντος που είμαστε.

Το πρώτο βήμα για να συμβεί, όπως σε όλα τα πράγματα, είναι ο παραπάνω αναστοχασμός.

Και αφορά όλα όσα έχουμε συνηθίσει να (απο)δεχόμαστε ως δεδομένα. ☒

Ο Μ.Ν. θυμώνει με την ασχήμια που στην επανάληψή της γίνεται αόρατη και μοιρολατρικά αποδεκτή. Θεωρώντας τον εαυτό του, την "τάξη" του και τους φίλους του ως μέρος του προβλήματος, γράφει για μικρά και μεγάλα εωσφόρα. Σε περιόδους νηφαλιότητας, διευθύνει το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Επικοινωνίας.

100 ΧΡΟΝΙΑ

BIANEE Α.Ε.
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΦΑΡΜΑΚΩΝ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

2024

500 εκ. €
κύκλος εργασιών

1971

BIANEE Α.Ε.

1924

Φαρμακείο
& Χονδρεμπόριο

1995

BIAN Α.Ε.
Ίδρυση θυγατρικής Εταιρίας
Λιανικής Πώλησης ΜΗΣΥΦΑ
προϊόντων

1977

Κατασκευή
1^{ου} Εργοστασίου

1946

Εισαγωγές
Φαρμάκων

1960

ΦΑΡΜΑΓΙΑΝ ΟΕ

Στον Όμιλο BIANEE, εξελισσόμαστε διαρκώς φροντίζοντας
για ένα αύριο με καλύτερη ποιότητα ζωής για όλους μας.
Με όραμα, αφοσίωση και συνεχή προσπάθεια.
Με υπερηφάνεια για το χθες και πίστη για το αύριο.

BIANEE Α.Ε.
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΦΑΡΜΑΚΩΝ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Έδρα: οδός Βαρυμπόμπης 8, 146 71 Νέα Ερυθραία Κηφισιά
ΑΡ. ΓΕΜΗ: 000274201000
www.vianex.gr

Έδρα: Αγ. Νεκταρίου 2, 153 44 Γέρακας, Παλλήνην Αττικής
ΑΡ. ΓΕΜΗ: 002053801000
www.vian.gr

VE-2483

Μετά τις εκλογές του 2019 και κυρίως εκείνες του 2023, ήταν διάχυτη η αίσθηση σε όλη την κοινωνία, ότι οι «άγριες» εποχές του 2011 – 2015 αποτελούσαν πια παρελθόν και ότι το πολιτικό σύστημα είχε βρει ξανά τις σταθερές του, μετά από την παρατεταμένη περίοδο αστάθειας που είχε προκαλέσει η οικονομική κρίση και η επιβολή των Μνημονίων. Ότι οι πλατείες που γέννησε η οικονομική κρίση, έχουν εξαφανισθεί ανεπιστρεπτί, καθώς δεν πρόκυπτε από κάπου ότι θα ανέκυπταν αιτίες για την εκ νέου δημιουργία τους. Ότι επανήλθε η «πολιτική κανονικότητα». Η ΝΔ και προσωπικά ο κ. Μητσοτάκης είχαν επιβεβαιώσει την κυριαρχία τους, έχοντας συντρίψει τον μεγάλο πολιτικό αντίπαλο τους, τον ΣΥΡΙΖΑ, αναγκάζοντας τον κ. Τσίπρα να παραιτηθεί.

Λίγους μήνες πριν τις εκλογές είχε μεν προηγηθεί η τραγωδία των Τεμπών, αλλά είχε προκληθεί η πλάνη, όπως απεδείχθη εκ των υστέρων εντύπωση, ότι καθώς δεν είχε επηρεάσει το αποτέλεσμα των εκλογών, δεν θα είχε στο μέλλον κάποιο πολιτικό αντίκτυπο. Εν τω μεταξύ, ο ΣΥΡΙΖΑ είχε διαλυθεί εις τα εξών συνετέθη, και δη σε τρία πια μικρότερα κόμματα, το δε ΠΑΣΟΚ, με τον κ. Ανδρουλάκη και πάλι αρχηγό, δεν έχει κατορθώσει να κεφαλαιοποιήσει την κατάρρευση του ΣΥΡΙΖΑ, παραμένοντας στα ισχνά δημοσκοπικά ποσοστά του 13-15%, και ως εκεί.

Η υποτίμηση από την κυβέρνηση όμως του πραγματικού αντικτύπου της τραγωδίας των Τεμπών στην καρδιά όλης της κοινωνίας, καθώς και η αδυναμία να δοθούν πειστικές απαντήσεις από την Δικαιοσύνη και τις κρατικές υπηρεσίες, στα αίτια αυτής, παρά το γεγονός ότι είχαν πια περάσει δύο έτη, ανέτρεψαν το πολιτικό σκηνικό. Στην κυβέρνηση ποτέ δεν αντιλήφθηκαν πόσο πόνησε η κοινωνία από το χαμό όλων αυτών των νέων ανθρώπων, τα οποία ένωσε ότι ήταν και τα δικά της παιδιά. Δεν κατάλαβε ποτέ ότι όλοι μας ταυτιστήκαμε με τους γονείς, και με τρόπο αναλογιστήκαμε ότι θα μπορούσαμε να είμαστε στην θέση τους. Έτσι, απαξιώθηκαν οι χαροκαμένοι γονείς και οι προσπάθειές τους να αναζητήσουν την αλήθεια, δίνοντας χώρο στις πρώτες «θεωρίες συνωμοσίας», για τις οποίες ουδείς πια μπορεί να βάλει το χέρι του στην φωτιά ότι είναι αληθείς ή κατασκευάσματα, αφού ουδείς μπόρεσε να τις αποκρούσει πειστικώς και εγκαίρως. Και κάπως έτσι, για πρώτη ίσως φορά τόσο δραματικά, μειώθηκε, αν δεν εξαϋλώθηκε κιόλας, η εμπιστοσύνη της κοινωνίας στην Δικαιοσύνη και εν γένει στους πολιτειακούς θεσμούς.

Την ίδια στιγμή, στο συλλογικό πένθος προστέθηκε η αγανάκτηση των πολιτών για την αποδεδειγμένη επί δεκαετίες αδυναμία του Κράτους να τους προσφέρει επιτέλους μία ασφαλή σιδηροδρομική γραμμή από την Αθήνα έως την Θεσσαλονίκη, όπως

Οι πλατείες ξαναγέμισαν, η πολιτική «κανονικότητα» ανατρέπεται

Από τον **Ηλία Δημητράκο**

συμβαίνει σε όλη την Ευρώπη. Στα ανωτέρω, ήλθαν να προστεθούν ήδη υφιστάμενα άλυτα προβλήματα, όπως η παρατεταμένη αδυναμία των νοικοκυριών να αντιμετωπίσουν τη συνεχιζόμενη ακρίβεια, η κούραση και η απογοήτευση από την αποτυχία να παταχθεί η ανομία σε κάθε γωνιά των πόλεων μας και σε έκφανση της δημόσιας ζωής, πυροδοτώντας το ούτως ή άλλως εκρηκτικό κλίμα. Τέλος, δεν πρέπει να υποτιμούμε και τη συμβολή των προσώπων. Η φυσιογνωμία της κ. Καρυστιανού, το δράμα της ως μάνα, ο λόγος και κυρίως η δράση της, συγκίνησαν και κινητοποίησαν. Οι δε επιθέσεις εναντίον της, από ηλίθιους ή προβοκάτορες, το μόνο που κατόρθωσαν ήταν να την καταστήσουν εμβληματική φυσιογνωμία του «κινήματος των Τεμπών».

Και έτσι οι πλατείες ξαναγέμισαν, πρώτη φορά όμως με τόσο πολύ κόσμο. Στις 28 Φεβρουαρίου κατέβηκε στους δρόμους η μισή Ελλάδα, θα μπορούσε να πει κάποιος σχηματικά, επί σκοπώ αμφισβήτησως όλων πια. Στο στόχαστρο είναι ξανά τα πάντα, αυτή την φορά όμως δεν υπάρχει ένας μόνο πολιτικός φορέας που θα μπορέσει να υποδεχθεί όλη την εκλογική πελατεία

των πλαιτών, όπως ήταν ο ΣΥΡΙΖΑ το 2011-2014. Ο πολυκερματισμός της Αντιπολίτευσης αριστερά του κέντρου, από τη μία ανοίγει το πολιτικό παιχνίδι για όλους, από την άλλη όμως καθιστά όλους μάλλον μικρούς μεμονωμένους παίκτες. Αυτή τη στιγμή ο πιο υποσχόμενος πολιτικός παίκτης είναι η κ. Κωνσταντοπούλου, η οποία έχει επιτύχει να καρπωθεί σχεδόν αποκλειστικά μόνο εκείνη το κλίμα του ξεσηκωμού συγκεκριμένου κομματιού της ελληνικής κοινωνίας. Έτσι η κ. Κωνσταντοπούλου που το Σεπτέμβριο του 2015 βρέθηκε εκτός Βουλής, κατόρθωσε να είναι σήμερα ο κύριος πολιτικός εκφραστής του 61% που ψήφισε ΟΧΙ στο Δημοψήφισμα. Επενδύει πολιτικά στον πόνο και την οργή και κερδίζει εκλογικά. Το ΠΑΣΟΚ του κ. Ανδρουλάκη αδυνατεί να αντιληφθεί ότι το κόμμα του δεν έχει τίποτε πια να κερδίσει εκλογικά, πρωτοστατώντας στην αμφισβήτηση όλων των θεσμών, αφού οι ψηφοφόροι που σκέπτονται και ψηφίζουν έτσι, έχουν αποχωρήσει από το Κίνημα από το 2012 και δεν ξαναγυρίζουν. Δεν θέλει προφανώς να αποδεχθεί ότι η μεγάλη πλειοψηφία των ψηφοφόρων που έχουν μείνει ακόμη στο ΠΑΣΟΚ, είχαν ψηφίσει ΝΑΙ στο

Δημοψήφισμα. Ούτε φυσικά ο ΣΥΡΙΖΑ θέλει, ούτε δύναται, να αντιληφθεί ότι στο αντισυστημικό πλοίο με καπετάνιο την «πρώτη φορά Αριστερά», οι επιβάτες του έχουν κατέβει από το 2019 και έχουν αναχωρήσει για άλλους πια προορισμούς. Ο ΣΥΡΙΖΑ έχει τελειώσει, αλλά δεν το ήlene παραέξω, για να μην χάσουν τα κομματικά μεροκάματα και οφίτσια.

Οι πλαιτές εκτοξεύουν πολιτικούς σχηματισμούς, εκτός πολιτικού συστήματος. Τόσο το ΠΑΣΟΚ, όσο και ο ΣΥΡΙΖΑ πια, αποτελούν μέρος του συστήματος, έχουν κριθεί ως μέρος της εξουσίας και έχουν καταδικασθεί στη συνείδηση εκείνων που σήμερα το ΠΑΣΟΚ και ο ΣΥΡΙΖΑ προσπαθούν μάταια και αποτυχημένα να καλοπιάνουν, καθιστώντας το αντισυστημικό κύμα που γέννησε η τραγωδία των Τεμπών.

Τέλος, για τη ΝΔ, το πρώτο καμπανάκι ήχησε με την αποτυχία επανεκλογής του κ. Μπακογιάννη στο Δήμο Αθηναίων, η δεύτερη καμπάνα αυτή την φορά, με την άρνηση 1,2 εκατομμυρίων ψηφοφόρων της να πάνε να ψηφίσουν στις Ευρωεκλογές του 2024. Αν ακούσει και τρίτη καμπάνα, θα έχει χαθεί το παιχνίδι.

Προς όφελος; Ουδείς σήμερα γνωρίζει. ☒

ΡΙΦΙΦΙ»: Ολοκληρώθηκαν τα γυρίσματα της νέας σειράς μυθοπλασίας της COSMOTE TV

Ολοκληρώθηκαν τα γυρίσματα της νέας σειράς μυθοπλασίας της COSMOTE TV, με τίτλο «ΡΙΦΙΦΙ». Τα γυρίσματα διήρκησαν περίπου τρεις μήνες και πραγματοποιήθηκαν εξολοκλήρου στην Αττική. Η σειρά, σε σκηνοθεσία Σωτήρη Τσαφούλια και σενάριο Βασίλη Ρίσβα και Δήμητρας Σακαλή, ετοιμάζεται να κάνει πρεμιέρα τη νέα τηλεοπτική σεζόν αποκλειστικά στην COSMOTE TV.

Η υπόθεση

Το «ΡΙΦΙΦΙ» είναι εμπνευσμένο από την περιβόητη ληστεία σε τράπεζα της Αθήνας το 1992. Ποιοι το έκαναν και γιατί; Οι Αρχές μίλησαν για οργανωμένο έγκλημα, τρομοκρατικές οργανώσεις και ιδιαίτερα μορφωμένους και αδίστακτους

δράστες. Ήταν, όμως, πράγματι έτσι; Με τη δύναμη της μυθοπλασίας, η νέα παραγωγή της COSMOTE TV συνδυάζει τη μεγαλύτερη ληστεία που έγινε ποτέ στην Ελλάδα με μια αθηινή ιστορία ανθρώπινης τραγωδίας, δημιουργώντας μια ανθρωποκεντρική σειρά, γεμάτη συγκίνηση κι έντονα στοιχεία χιούμορ.

Το καστ

Ο Νίκος (Βασίλης Χαραλαμπίδης), ο Βάκης (Πάνος Βλάχος) και ο Μιχάλης (Προμηθέας Αλειφερόπουλος) δεν γνωρίζονται μεταξύ τους, αλλά τους συνδέει ένα κοινό στοιχείο. Η απώλεια. Απώλεια αγαπημένων προσώπων, παρουσίας, αξιοπρέπειας, αυτοσεβασμού και ελευθερίας. Μια γοητευτική και μυστηριώδης γυναίκα, η Όλγα (Ευαγγελία Μουμούρη) εισβάλλει στη ζωή τους

με ένα σκοτεινό κίνητρο και μια πολύ επικίνδυνη πρόταση. Θα τους πείσει να την ακολουθήσουν στο σχέδιό της; Το πρωταγωνιστικό καστ συμπληρώνουν ο Βλαδίμηρος Κυριακίδης στον ρόλο του Αντώνη, ο Δήμος Γιγαντάκης στον ρόλο του Αργύρη και ο Χρήστος Χατζηπαναγιώτης στον ρόλο του Μανώλη. Η σειρά πλαισιώνεται, επίσης, από ένα καταξιωμένο καστ Ελλήνων ηθοποιών,

που απαρτίζεται από τους: Πυγμαλίων Δαδακαρίδη, Δημήτρη Μαυρόπουλο, Βασίλη Ρίσβα, Κατερίνα Μάντζιου, Άρη Λεμπασόπουλο, Κώστα Φιλίππου, Δημήτρη Γεροδήμο, Άννα Μενενάκου, Έλη Δρίβα, Ράνια Παπαδάκου κ.ά.

Το «ΡΙΦΙΦΙ» είναι μια παραγωγή της COSMOTE TV, ενώ την εκτέλεση παραγωγής έχει αναλάβει η Tanweer Productions. ☐

Το Μάτι και τα Τέμπη

Του Πρόδρομου Παπαηλιόπουλου

Δεν μου αρέσει γενικά να γίνομαι μάντης κακών προβλέψεων γιατί ούτε ειδικός είμαι, ούτε επιστήμονας, μαθηματικός ή μετεωρολόγος. Ένας απλός δημοσιογράφος είμαι πολίτης αυτής της χώρας που παρακολουθώ χρόνια τα γεγονότα, τις εξελίξεις και ότι συμβαίνει στον κόσμο όπως οι περισσότεροι κάτοικοι αυτής της χώρας. Τον χειμώνα που μάς πέρασε πολλοί λένε ότι έβρεξε αρκετά, ειδικά στον τόπο μου στην Μεσσηνία, έκανε πολλές βροχές, ωστόσο υπάρχουν μέρη στη χώρα μας όπως για παράδειγμα η Κρήτη, που έχει να βρέξει μπορεί και από τον Ιανουάριο! Υπάρχουν νησιά όχι τόσο του Ιονίου, όσο στο Αιγαίο που δεν έχουν δει σταγόνα βροχής τον τελευταίο καιρό και το «μήνυμα» αυτό είναι επικίνδυνο όπως όλοι μπορεί να καταλάβουμε για το καλοκαίρι που έρχεται. Ακόμη πιο αρνητικό είναι το γεγονός ότι τα χιόνια που έπεσαν φέτος στα βουνά μας είναι ελάχιστα. Για παράδειγμα σε Πάρνηθα και Πεντέλη δεν χιόνισε ούτε δυο τρεις

φορές κι αυτό σε υψόμετρα άνω των 1000 μέτρων με συνέπεια τα νερά να βρίσκονται σε χαμηλά επίπεδα. Πέραν όμως του προβλήματος της λειψυδρίας που πολύ φοβάμαι θα είναι πολύ έντονο σε πολλά μέρη της Ελλάδας το καλοκαίρι, σίγουρα θα έχουμε πολλές φωτιές. Σκεφτείτε μόνο ότι από τις αρχές Μαρτίου, οι φωτιές που κατέγραψε το συντονιστικό κέντρο της Πυροσβεστικής ξεπέρασε τις 100! Απερίσκεπτα πολύς κόσμος έκαιγε ξύλα και χόρτα, παρ' ότι υπήρξε οδηγία για απαγόρευση οποιασδήποτε καύσης από τις 11 έως τις 18 Μαρτίου. Τα ερωτήματα που ακολουθούν είναι εύλογα. Πόσο έτοιμος είναι ο μηχανισμός για να αντιμετωπίσει τις φετινές φωτιές που το μόνο βέβαιο είναι ότι δεν θα είναι λίγες; Έχουν βρεθεί ανταλλακτικά για τα γερασμένα CANADAIR; Πόσα θα πετάνε στον αέρα; Θα νοικιάσουμε εγκαίρως τα γνωστά ελικόπτερα που σταθμεύουν σε αεροδρόμια σε όλη τη χώρα για να προλαβαίνουν τις πυρκαγιές πριν πάρουν μεγάλες διαστάσεις;

Είναι γνωστό και αρχή της πυρόσβεσης ότι η φωτιά πρέπει να προλαμβάνεται στο ξεκίνημα της. Αν μετά ξεφύγει δύσκολα μαζεύεται... Επίσης απ' ό,τι γνωρίζουμε από τους κυβερνώντες η Ελλάδα θα αποκτήσει νέα CANADAIR με μεγαλύτερες δυνατότητες πυρόσβεσης το 2027. Μέχρι τότε όλα θα γίνουν από τις επίγειες δυνάμεις; Ως τότε ο χρόνος είναι μακρύς και το έργο όλων δύσκολο. Οι Δήμοι που έχουν την τεράστια ευθύνη ελέγχου καθαρισμού οικοπέδων, έχουν τα κονδύλια; Είναι έτοιμοι να συνδράμουν εάν χρειαστεί ή όχι; Μην ξεχνάτε στο παρελθόν το μπαλάκι ευθυνών, που όλοι έχουμε δει μετά από μια καταστροφή. Η πολιτεία στη συνέχεια ελέγχει τους Δήμους αν κάνουν καλά τη δουλειά τους; Εδώ είναι που ταιριάζει γάντι η λέξη «αξιολόγηση». Και εδώ δεν μιλάμε για αξιολόγηση προσωπικού, αλλά μιλάμε για αξιολόγηση καταστάσεων και γεγονότων. Πολύ απλά γιατί η πρόληψη σώζει. Το μετά είναι απλά για τον απο-

λογισμό μιας καταστροφής... Η νέα πολιτική ηγεσία θα πρέπει πολύ γρήγορα να λάβει γνώση όλων αυτών που πρέπει να γίνουν για την καλύτερη δυνατή πρόληψη για το δύσκολο καλοκαίρι, όπως όλα δείχνουν την περιμένει... Από τα τελευταία χρόνια και μετά τη φοβική πυρκαγιά στο Μάτι, έχει εφαρμοστεί πλέον το «112» που αποδείχθηκε σωτήριο σε μεγάλα γεγονότα, όχι μόνο σε φωτιές αλλά και σε πλημμύρες. Ωστόσο φθάνει αυτό; Γίνονται σεμινάρια σε μεγάλες επιχειρήσεις πως λειτουργούν σε περιπτώσεις φωτιάς; Πηγαίνουν κλιμάκια ειδικών και πυροσβεστών σε σχολεία να καθοδηγούν και να ενημερώνουν καθηγητές, δασκάλους και μαθητές πως να αντιδρούν αν βρεθούν αντιμέτωποι σε μια μεγάλη φωτιά; Μόνο με αλλαγή παιδείας και συμπεριφορών μπορούμε – κι αυτό μακροπρόθεσμα – να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα στο μέλλον. Κι αυτό γιατί αν δεν αλλιάξουμε πάντα θα μας κυνηγούν το «ΜΑΤΙ» και τα «ΤΕΜΠΗ». ☒

Μεγάλος
χορηγός

ΚΘΒΕ
ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

#μετοΚΘΒΕ

Με τις παραστάσεις
που συγκινούν. Με τους
ηθοποιούς που ξεχωρίζουν.
Με τα κορυφαία έργα
της εγχώριας αλλά και της
παγκόσμιας δραματουργίας.
Η ΔΕΗ, για μια ακόμα χρονιά,
είναι ο μεγάλος χορηγός
του Κρατικού Θεάτρου
Βορείου Ελλάδος.

Για να είμαστε όλ@
ένα #μετοΚΘΒΕ

ΚΥΠΡΟΣ Σε σκοτεινά μονοπάτια*

Του Αρίστου Μιχαηλίδη

Αμμόχωστος

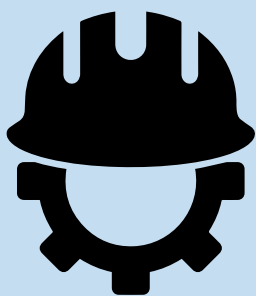
«**Α**ς μεταφέρουμε μαζί την Κύπρο μας σε ένα πιο ευημερές μέλλον», ήταν το χθεσινό κάλεσμα του Ερσίν Τατάρ. «Εάν θέλετε μια συμφωνία, ας υπογράψουμε όλοι μαζί μια λύση δύο κρατών». Απευθυνόταν, λέει η είδηση, στην ηγεσία της ελληνοκυπριακής πλευράς. Λίγες μέρες πριν από τη συνάντηση της Γενεύης και αφού ξεκαθάρισε ότι δεν πάει εκεί για να διαπραγματευτεί αλλά για να αναπτύξει την πολιτική για λύση δύο κρατών, θα μπορούσε να πει και καμιά κουβέντα παραπάνω. Διότι αυτό το εμπεδώσαμε. Το «πιο ευημερές μέλλον» για τον ίδιο το καταλάβαμε, τόσες φορές το επανέλαβε. Αν είχε και λίγο περισσότερο πολιτικό μυαλό θα μπορούσε να δώσει και λίγα στοιχεία να εξηγήσει πώς θα είναι πιο ευημερές το μέλλον για τους Ελληνοκύπριους με μια λύση δυο κρατών. Υπάρχουν τέτοια στοιχεία; Μπορεί, για παράδειγμα, να δηλώσει ότι με τέτοια λύση θα επιστραφούν σημα-

ντικά εδάφη στους Ελληνοκύπριους; Με τίποτα. Διότι, τα δύο κράτη τα θέλει αλλά θέλει και όλα τα κατεχόμενα εδάφη, θέλει και τον κατοχικό στρατό αιώνια στην Κύπρο, θέλει και το φυσικό αέριο, θέλει και εμπόριο, θέλει και να μείνουν οι Τ/κ στην ΕΕ... Τα θέλει όλα. Επομένως, τι έχουν να κερδίσουν οι Ελληνοκύπριοι με τέτοια λύση; Θα μπορούσε να δηλώσει «ας υπογράψουμε όλοι μαζί μια λύση δύο κρατών» και θα επιστραφεί η Μόρφου, η Αμμόχωστος και άλλες περιοχές, θα μείνει υπό την «εδβκ» το 18% του εδάφους ή το 22% ή, έστω, το 25%. Γιατί δεν λέει καμιά κουβέντα να προσπαθήσει να γλυκάνει το χάπι; Διότι, απορρίπτει ακόμα και το 29% που δέχθηκε ο Ακιντζί. Θεωρεί ότι είναι δικά του όσα εδάφη άρπαξε ο τουρκικός στρατός ο οποίος θα μείνει εδώ να τα προστατεύει. Ακόμα, λοιπόν, κι αν δεχθεί (χάριν συζητήσεως, το λέω) η ε/κ πλευρά να ανταποκριθεί στην αξίωση και να κουβεντιάσει τη λύση δυο κρατών, λύση δεν πρόκειται να υπάρξει. Διότι, στο τραπέζι θα μπουν άλλα. Όχι μόνο το

εδαφικό όπου θα μας πουν ότι θα μοιράσουμε τη νεκρή ζώνη και τελείωσε. Θα έρθει στο προσκήνιο το φυσικό αέριο, για παράδειγμα. Όπου θα ζητούν άλλου είδους διαμοιρασμό διότι ο φυσικός πλούτος όλου του νησιού ανήκει και στις δύο κοινότητες και δεν μπορεί η ελληνοκυπριακή κοινότητα να έχει τα οικόπεδα της ΑΟΖ που περιέχουν φυσικό αέριο και η τουρκοκυπριακή να μείνει με τα οικόπεδα που δεν περιέχουν. Διότι, αυτό συμβαίνει στην πραγματικότητα με την ΑΟΖ. Είναι και οι αγωγοί. Γιατί να πάει στην Αίγυπτο το αέριο και όχι στην Τουρκία; Αυτά, ακόμα κι αν η διαπραγμάτευση θα είναι τα δύο κράτη. Φαντάσου η διαπραγμάτευση να είναι για συνομοσπονδία ή για διζωνική δικοινοτική ομοσπονδία με χωριστή κυριαρχία όπου «οι συνιστώσες πολιτείες θα ασκούν πλήρως και οριστικά όλες τις εξουσίες τους, χωρίς επεμβάσεις από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση» και «οι ομοσπονδιακοί νόμοι δεν θα καταπατούν τις νομοθεσίες των συνιστωσών πολιτειών που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες

των συνιστωσών πολιτειών» (συμφωνία Αναστασιάδη – Έρογλου του 2014). Κι όπου το μόνο που θα ενώνει τα δύο κρατίδια θα είναι η «διεθνής προσωπικότητα»... «Συνεταιρισμός με μια και μόνη διεθνή προσωπικότητα, καθώς και μια Τουρκοκυπριακή Συνιστώσα Πολιτεία και μια Ελληνοκυπριακή Συνιστώσα Πολιτεία, οι οποίες θα έχουν ισότιμο καθεστώς (συμφωνία Χριστόφια – Ταλάτ του 2008). Με αυτή την εικόνα πάμε από βδομάδας στην πενταμερή της Γενεύης για να αναζητούν οι ξένοι τη χρυσή τομή και να ακούμε κάθε μέρα τους πολιτικούς μας να εύχονται και να προσεύχονται να γίνει το βήμα και να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις «από εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντάνα». Ε, ας προσευχηθούμε όλοι μαζί, τουλάχιστον, να μην βρεθούμε σε άλλα σκοτεινά μονοπάτια. Διότι, κατά και πάμε. ☐

*Πηγή κειμένου εφημερίδα
«Φιλελεύθερος»

ΠΟΛΥΜΗΧΑΝΗ ΓΕΝΙΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΧΟΡΗΓΙΩΝ ΟΜΙΛΟΥ ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ
ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ

Σε έναν κόσμο που συνεχώς αλλάζει, η νέα γενιά είναι αυτή που διαμορφώνει το αύριο για όλους μας.

Με το πάθος, τη θέληση και την εφευρετικότητά της.

Γι' αυτό αξίζει να της προσφέρουμε τα πάντα για να τα καταφέρει.

Στον Όμιλο ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, πήραμε μια μεγάλη πρωτοβουλία.

Δημιουργήσαμε το Πρόγραμμα «**Πολυμήχανη Γενιά**» στηρίζοντας με όλες μας τις δυνάμεις νέους μηχανικούς, προσφέροντας τους εφόδια και δεξιότητες για τη μελλοντική τους εξέλιξη.

Με στόχο μια νέα γενιά μηχανικών, ικανή να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του μέλλοντος.

ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ

Ο Μ Ι Λ Ο Σ Ε Τ Α Ι Ρ Ε Ι Ω Ν

www.gekterna.com

Σκέψεις για ορισμένες κορυφαίες θεσμικές προτεραιότητες: Προσχηματικές αναθεωρήσεις ή συνεπής εφαρμογή του Συντάγματος;

Του Προκοπίου Παυλοπούλου
τέως Προέδρου της Δημοκρατίας
Ακαδημαϊκού Επίτιμου Καθηγητή της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ

Γίνεται, και πάλι, λόγος για την ανάγκη αναθεώρησης του ισχύοντος Συντάγματος. Δίχως να υποτιμώ την ανάγκη αναθεώρησης ορισμένων διατάξεών του –και κατ’ εσχολήν εκείνων του άρθρου 16 για την ίδρυση, επιτέλους, μη κρατικών μη κερδοσκοπικών ΑΕΙ με συνταγματικώς ρητώς θεσπισμένους κανόνες δικαίου– θεωρώ ότι σήμερα, ίσως περισσότερο από πριν, πρέπει να επικεντρωθούμε πολύ περισσότερο στην πιστή και συνεπή εφαρμογή των ισχυουσών διατάξεων του Συντάγματος. Και τούτο αφενός διότι τα φαινόμενα παραβίασής τους, τύποις μεν δια της νομοθετικής οδού αλλήλ κατ’ ουσία με αποκλειστική «ηρωτοβουλία» της Εκτελεστικής Εξουσίας, αναμφισβήτως πολλαπλασιάζονται. Και, αφετέρου, αρκετές φορές στο παρελθόν αναθεωρήθηκαν διατάξεις –π.χ. οι περί εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας– όχι διότι ήταν ανεπιτυχείς ή παρωχημένες οι κανονιστικές τους ρυθμίσεις, αλλά προδήλως διότι το Πολιτικό Σύστημα δεν ήταν διατεθειμένο για τους δικούς του, πολιτικούς καθαρώς λόγους και υπολογισμούς, να τις εφαρμόσει όπως αρμόζει στον ρόλο του Ρυθμιστή του Πολιτεύματος. Και εδώ μου παρέχεται η ευκαιρία να επισημάνω και ν’ αναδείξω ότι τούτο συνιστά, κατ’ αποτέλεσμα, «παθογένεια» της ίδιας της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας. Και μάλιστα όχι μόνο για την Χώρα μας αλλά και για πολλές άλλες Χώρες, για τις οποίες το Σύνταγμα αποτελεί το κύριο και καίριο θεσμικό θεμέλιο της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας. Ειδικότερα:

Το εξαιρετικά επικίνδυνο φαινόμενο της υφέρουσας κανονιστικής «διάβρωσης» του Συντάγματος και βασικών πτυχών της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας Στην «επικράτεια» της Δύσης, η οποία μέχρι πρότινος διέθετε την νομιμοποίηση και την αντίστοιχη «έξωθεν καλή μαρτυρία» ενός σχεδόν υποδειγματικού σεβασμού των Δημοκρατικών Θεσμών εν γένει, η Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία έχει αρχίσει να «παρακμάζει», προεχόντως κάτω από το βάρος της θεσμικής και πολιτικής

«οξειδωσης» των βασικών αντηρίδων της, και κατά πρώτο λόγο του Συντάγματος. «Οξειδωσης», η οποία δοκιμάζει επικίνδυνα τις αντοχές της κατά την υπεράσπιση της Ελευθερίας και των Δικαιωμάτων που συνιστούν τις επιμέρους εκφάνσεις άσκησης της στην πράξη. Συγκεκριμένα, και μεταξύ άλλων, θέτοντας συχνά στο «περιθώριο» το γράμμα και το πνεύμα του Συντάγματος το Κράτος αδυνατεί να εγγυηθεί επαρκώς τον φιλελεύθερο χαρακτήρα της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας, επέκεινα δε το θεσμικό και πολιτικό status της Διάκρισης των Εξουσιών, του Κράτους Δικαίου και της Αρχής της Νομιμότητας. Ενώ η, θεμελιώδης για την εμπέδωση της εν γένει δημοκρατικής οργάνωσης των κρατικών και των κοινωνικών δομών, αρχή της Ισότητας «υποχωρεί ατάκτως» μπροστά στην «επέλαση» των κάθε είδους ανισοτήτων. Κάπως έτσι διαγράφεται, βεβαίως σε πολύ γενικές γραμμές, αυτή η «παρακμιακή»

πορεία της κανονιστικής «ευρωστίας» του Συντάγματος και της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας, με «σημείο αιχμής» την προϊούσα αδυναμία της να λειτουργήσει, κατά τον προορισμό της, ως «ιδανική» διαδικασία εγγύησης της Ελευθερίας και των Δικαιωμάτων μέσω των οποίων καθένας μπορεί να υπερασπισθεί την αξία του και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Ως προς τα «καθ’ ημάς», αυτό το συμπέρασμα επιβεβαίωσαν πριν λίγο καιρό π.χ. τα, κατά γενική ομολογία άκρως προβληματικά έως υπονομευτικά για την Δημοκρατία, φαινόμενα των τηλεφωνικών υποκλοπών στο πεδίο της κατά τις διατάξεις του άρθρου 19 του Συντάγματος ακώλυτης άσκησης του δικαιώματος που διασφαλίζει το απόρρητο των επικοινωνιών. Πολλή μάλλον όταν οι τότε ψηφισθείσες νομοθετικές ρυθμίσεις όχι μόνο δεν επέφεραν κάποιες ουσιαστικές βελτιώσεις στις ισχύουσες σχετικές διατάξεις, αλλ’ άφησαν στο πε-

ριθώριο –ή και στο «σκοτάδι»– την κατά τις διατάξεις του άρθρου 19 παρ. 2 του Συντάγματος αρμόδια για την διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών Ανεξάρτητη Αρχή, ήτοι την ΑΔΑΕ, καθιστώντας έτσι δυσχερή ή και αδύνατη την άσκηση κρίσιμων αρμοδιοτήτων της.

Με οδηγό τον Μπέρτολτ Μπρεχτ: Το Σύνταγμα και η Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία στον «κύκλο με την κιμωλία»

Το μείζον ζήτημα που τίθεται λοιπόν είναι αν και πώς μπορεί η πορεία αυτή ν’ αναστραφεί. Κυρίως δε ποιος είναι σε θέση, με βάση και την ευθύνη που του αναλογεί αντιστοίχως, ν’ αναλάβει το βάρος μιας τέτοιας αναστροφής. Απεριφράστως πιστεύω ότι το βάρος τούτο «πέφτει» και στις τρεις κρατικές εξουσίες –την Νομοθετική, την Εκτελεστική και την Δικαστική– υπό την έννοια ότι αυτές οφείλουν να εφαρμόζουν πιστά το Σύνταγμα και όχι ν’ αναζητούν,

κατά τις περιστάσεις, «διεξόδους» τεχνέντως συγκεκαλυμμένης παραβίασής του. Ίσως ο Μπέρτολτ Μπρεχτ στον «Κύκλο με την Κιμωλία» – στην αρχική του μορφή, η οποία ολοκληρώθηκε το 1945 μέσα στα ερείπια που άφησε πίσω του ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, ο τίτλος του έργου ήταν «Ο Καυκασιανός κύκλος με την Κιμωλία» – μας δείχνει, και σήμερα, τον δρόμο προς αυτή την κατεύθυνση υπό συμβολισμούς μιας λογοτεχνικώς ανυπέρβλητης αλληγορίας. Αλληγορίας, η οποία μάλλον έχει πολύ πιο παλιές ρίζες, στην Βίβλο και σε κινεζικό θεατρικό μύθο:

Σε μια περιοχή του Καυκάσου, χαρακτηρισμένη ως «καταραμένη», που βιώνει περίοδο μεγάλων κοινωνικών αναταραχών ο «ηγεμόνας» ανατρέπεται και εκτελείται από τους επαναστάτες. Η φαντασμένη και ιδιοτελής σύζυγός του Νατέλα έτρεξε να σωθεί, παίρνοντας μαζί της μόνο τα κοσμήματά της και ό,τι άλλο πολύτιμο είχε, αφήνοντας όμως στην τύχη του το μονάκριβο παιδί τους, τον πρίγκιπα Μιχέλ. Το παιδί αναλαμβάνει ν’ αναθρέψει και να μεγαλώσει μια υπηρέτρια στο παλάτι των Αμπασιβίλι, η Γκρούσα, που φέρνει εις πέρας την αποστολή της με αυτοθυσία, αγνοώντας κάθε είδους τεχνητά διλήμματα και απειλές. Έτσι το παιδί επιβιώνει μόνο χάρη στην, κυριολεκτικώς μητρική, αυταπάτη της Γκρούσας. Οι καιροί αλλιάζουν, οι επαναστάτες χάνουν την τελική μάχη. Η Νατέλα γυρίζει πίσω, αναζητώντας το παιδί που είχε κάποτε εγκαταλείψει δίχως ίχνος μητρικής ευαισθησίας. Τότε τίθεται το ζήτημα: Τίνος είναι το παιδί που επιβίωσε μέσα στην λαιήπα της συμφοράς; Της Γκρούσας που το ανέθρεψε και το μεγάλωσε, σε πείσμα των καιρών; Ή της μάνας που το γέννησε, αλλιά το άφησε στους «πέντε ανέμους»;

Ο Αζντάκ, ένας περιθωριακός που χρίστηκε δικαστής επειδή κατά την επανάσταση έσωσε την ζωή του «Μεγάλου Δούκα» κρύβοντάς τον στο σπίτι του, κλήθηκε να κρίνει. Και τότε διέταξε, υπό όρους μιας σχεδόν πρωτόγονης πλην όμως βαθιά ανθρωπίνης Δικαιοσύνης, κάποιο περιστασιακό βοηθό του να χαράξει με κιμωλία στο χώμα έναν κύκλο και να βάλει το παιδί στο κέντρο του. Όποια από τις δύο «μανάδες» θα κατάφερνε να το τραβήξει προς το μέρος της, θα κέρδιζε την ιδιότυπη αυτή δίκη. Η πραγματική μάνα, η Νατέλα, το σέρνει άσπληχνα και βίαια κοντά της. Η τραγική Γκρούσα, αμφιρρέποντας απεγνωσμένα, το αφήνει για να μην το πληγώσει. Η «αποδεικτική διαδικασία» επαναλαμβάνεται ξανά και ξανά. Στο τέλος ο Αζντάκ, αν και γνωρίζει με «δικανική πεποίθηση» ποια είναι η βιολογική μάνα, δίνει το παιδί στην Γκρούσα με το σκεπτικό ότι αυτή δεν θέλησε να το πληγώσει. Γιατί η γνήσια ευαισθησία της ανθρωπίνης υπόστασης πρέπει οπωσδήποτε να υπερισχύσει έναντι οιοδήποτε συμφέροντος, το οποίο βαίνει πέραν του προορισμού και της αξίας του Ανθρώπου. Πρόκειται για μιαν έμμεση, και κάτω από συνθήκες «θεατρικής αδειας»,

Στην «επικράτεια» της Δύσης, η οποία μέχρι πρότινος διέθετε την νομιμοποίηση και την αντίστοιχη «έξωθεν καλή μαρτυρία» ενός σχεδόν υποδειγματικού σεβασμού των Δημοκρατικών Θεσμών εν γένει, η Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία έχει αρχίσει να «παρακμάζει», προεχόντως κάτω από το βάρος της θεσμικής και πολιτικής «οξείδωσης» των βασικών αντηρίδων της, και κατά πρώτο λόγο του Συντάγματος. «Οξείδωσης», η οποία δοκιμάζει επικίνδυνα τις αντοχές της κατά την υπεράσπιση της Ελευθερίας και των Δικαιωμάτων που συνιστούν τις επιμέρους εκφάνσεις άσκησής της στην πράξη.

επικλήση κανόνων Φυσικού Δικαίου, σε αντιπαραβολή προς το γνησίως Θετικό Δίκαιο.

Το καθολικό και ανεπίδεκτο διαπραγμάτευσης «πρόταγμα» για την υπεράσπιση του Συντάγματος και της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας

Κάνοντας την αναγκαία αναγωγή από την αλληγορία του «Κύκλου με την Κιμωλία» στα δεδομένα της σύγχρονης «περιπέτειας» του Συντάγματος και της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας, ο υποθετικός δικαστής «Αζντάκ» έχει να επιλέξει, μπροστά στο δίλημμα του ποιος είναι εκείνος ο οποίος μπορεί να υπερασπισθεί και να επαναφέρει στην πρότερη οιοδήποτε «φυσική» κατάσταση το θεσμικό και κανονιστικό «κύρος» τους, μεταξύ:

Από την μια πλευρά της Πολιτικής Κοινωνίας –ήτοι του Κράτους εν γένει- εφόσον βεβαίως οι πολιτικές ηγεσίες, οι οποίες διαχειρίζονται κυρίως την Εκτελεστική Εξουσία, έχουν την δύναμη και είναι διατεθειμένες να ξαναδώσουν στην κρατική εξουσία τον ρόλο που της αναλογεί ως προς την υπεράσπιση του Συντάγματος και των «ζωτικών» φιλελεύθερων χαρακτηριστικών της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας. Και, από την άλλη πλευρά, της Κοινωνίας των Πολιτών, η οποία ούτως ή άλλως έχει κάθε λόγο και κάθε συμφέρον να υπερασπισθεί την θεσμική και πολιτική φυσιογνωμία τόσο του Συντάγματος όσο και της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας. Και αυτό διότι το κρίσιμο διακύβευμα ενόψει της «παρακμιακής» πορείας του Συντάγματος και της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας είναι, αναμφισβήτως, η Ελευθερία. Άρα τα Δικαιώματα, διά των οποίων η Κοινωνία των Πολιτών διαφυλάσσει την υπόστασή της και την επιτέλεση της αποστολής της μέσα σε συνθήκες δημοκρατικής διακυβέρνησης.

Υπό τ’ ανωτέρω δεδομένα θα ήταν πολύ δύσκολο για τον δίκαιο «Αζντάκ» ν’ αναθέσει την «επιμέλεια» της, μέσω του σεβασμού του Συντάγματος, ανόρθωσης της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας αποκλειστικώς στο Κράτος μονότονι,

κατά την αποστολή του, οφείλει να είναι ο «φυσικός» εγγυητής του φιλελεύθερου χαρακτήρα της, επομένως δε ο εγγυητής της Ελευθερίας και των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Πέραν του ότι, κατά τα προμνημονευόμενα, μεγάλο μέρος της «παρακμιακής» πορείας του Συντάγματος και της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας οφείλεται στις αδυναμίες και την ολιγωρία του κρατικού μηχανισμού, επιπροσθέτως η καταφανής έλλειψη ηγετικού κύρους των σύγχρονων πολιτικών ηγεσιών διεθνώς αναδεικνύει ότι δεν διαθέτουν τ’ απαιτούμενα εχέγγυα –θα έλεγε κανείς την απαιτούμενη πολιτική «γενναιοδότητα»- προκειμένου να επωμισθούν μια τόσο «ζέουσα» αποστολή.

Άρα ο ακριβοδίκαιος «Αζντάκ», αποτιμώντας την ιστορία και την προοπτική του Συντάγματος και της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας καθώς και την ανάγκη υπεράσπισης της Ελευθερίας και των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, θα είχε κάθε λόγο ν’ αναθέσει –βεβαίως δίχως να υποτιμά την εν γένει αποστολή του δημοκρατικώς οργανωμένου Κράτους- την «επιμέλεια» της ανόρθωσής τους κατά μεγάλο μέρος σ’ εκείνους οι οποίοι είναι ή οφείλουν να είναι διατεθειμένοι να φέρουν εις πέρας μια τέτοια αποστολή. Σ’ εκείνους, μέσα από τους αγώνες των οποίων πριν από δύο και πλέον αιώνες «γεννήθηκε», πάνω στην θεσμική «αντηρίδα» του Συντάγματος, η Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία ως διαδικασία εγγύησης της Ελευθερίας. Σ’ εκείνους, για τους οποίους η προστασία της αξίας του Ανθρώπου και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητάς του είναι «βιωματική» κατάσταση, ακόμη και όταν –ιδίως σε περιόδους δημοκρατικής ομαλότητας και στοιχειώδους ευημερίας– η κατάσταση αυτή ανυπερθέτως «υποφώσκει» πάντα στο υποσυνείδητό τους ως ενεργών Πολιτών. Με άλλες λέξεις σ’ εκείνους οι οποίοι συγκροτούν, διαχρονικώς, την δημοκρατική Κοινωνία των Πολιτών. Αυτό δε το μήνυμα πρέπει να στείλει, με κάθε νόμιμο και δημοκρατικό μέσο, και η δική μας Κοινωνία των Πολιτών σε καθέναν ο οποίος ευθύνεται,

κατά το Σύνταγμα, για τα «ρήγματα» που προκαλούνται εδώ και καιρό και στην θωράκιση Θεμελιωδών, συνταγματικώς κατοχυρωμένων, Δικαιωμάτων.

Επίλογος

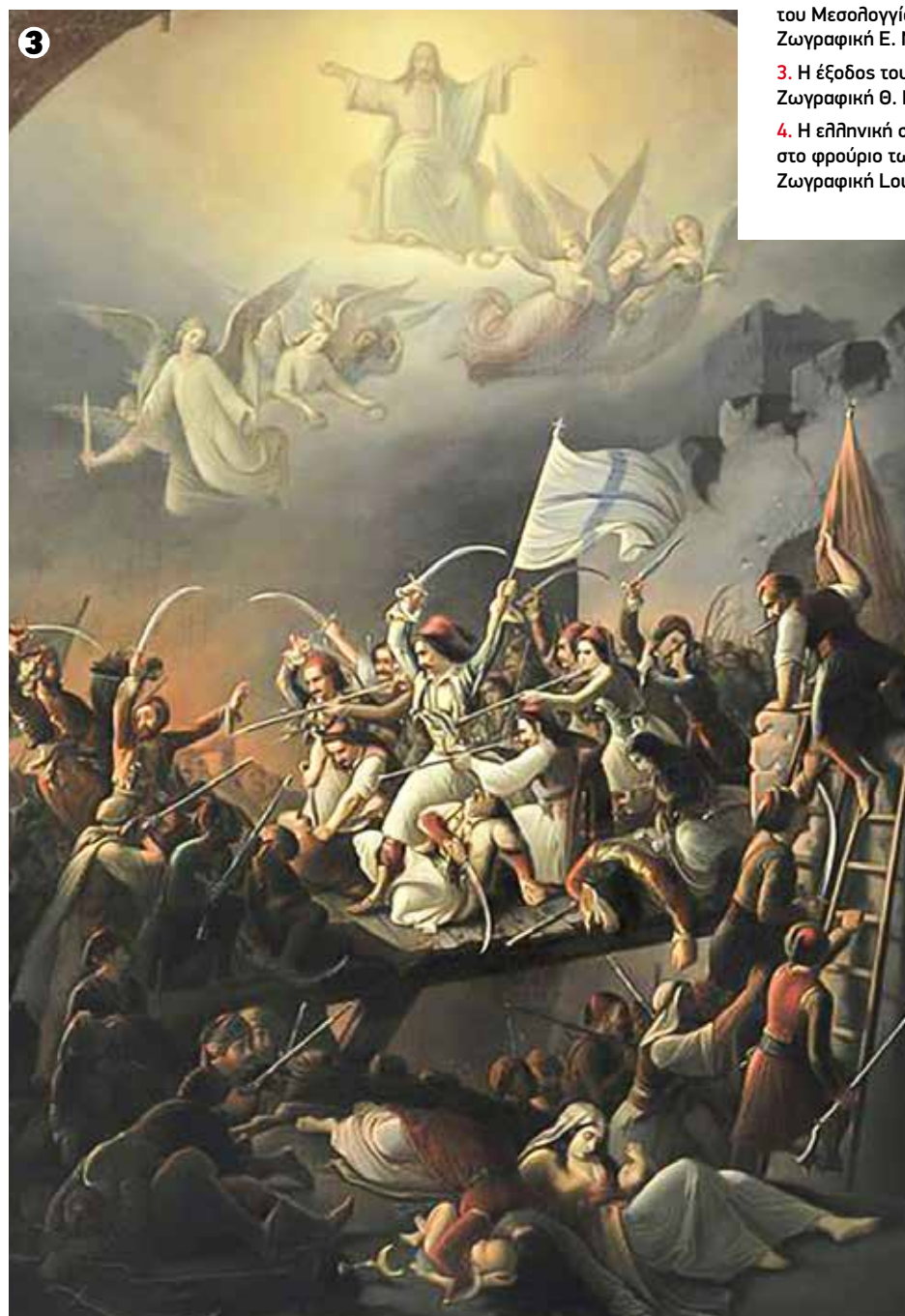
Στις προηγηθείσες παρατηρήσεις προσθέτω τελικώς την ακόλουθη αυτονόητη επισημάνση: Η προσχηματική επικλήση δήθεν «δημόσιου συμφέροντος», το οποίο μάλιστα «αυτοαναιρείται» κανονιστικώς εξαιτίας της εσκεμμένης «υπερχειλήους» νομικής αοριστίας του –π.χ. επικλήση της, ούτως ή άλλως αόριστης, νομικής έννοιας της εθνικής ασφάλειας μ’ ευρύτατο περιεχόμενο, ουσιαστικώς ανεπίδεκτο αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου- προκειμένου να δικαιολογηθούν κρατικές παρεμβάσεις που θίγουν τον ίδιο τον πυρήνα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, χειροτερεύει ακόμη περισσότερο την θέση των υπευθύνων για τέτοιες ανεπίτρεπτες παρεμβάσεις. Διότι, και πέραν των άλλων, με τον τρόπο αυτό αλλοιώνουν, και μάλιστα ενσυνειδήτως, την έννοια και την κανονιστική λειτουργία του θεσμικώς «αυθεντικού» Δημόσιου Συμφέροντος κατά το Σύνταγμα. Άραγε η Δικαστική Εξουσία αξιοποιώντας, κατά τον προορισμό του, τον «θώρακα» της συνταγματικώς κατοχυρωμένης (άρθρο 87 του Συντάγματος) προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των λειτουργών της, θα βρει υπό τις σύγχρονες άκρως προβληματικές περιστάσεις το θάρρος να υπερασπισθεί την «φυσική» αποστολή της αναδεικνυόμενη, μέσω και δια της εφαρμογής του Συντάγματος, σε υπεύθυνο «θεματοφύλακα» της Διάκρισης των Εξουσιών, του Κράτους Δικαίου και της Αρχής της Νομιμότητας, διατηρώντας έτσι «ζωντανή» και την ελπίδα ότι ο ζοφερός «επιμενίδειος ύπνος» της Πολιτικής Κοινωνίας δεν είναι «νομοτελειακός»; ☐

* Δημοσιεύθηκε στο 15ήμερο ηλεκτρονικό περιοδικό «Βουλή επί του Περιστευλίου!» με αφιέρωμα «Ποιες αλληλαγές χρειάζεται το Σύνταγμα;»

Η τέχνη στην επανάσταση του 1821

Έλληνας αγωνιστής. Ζωγραφική, Λουδοβίκος Λιπαρίνι

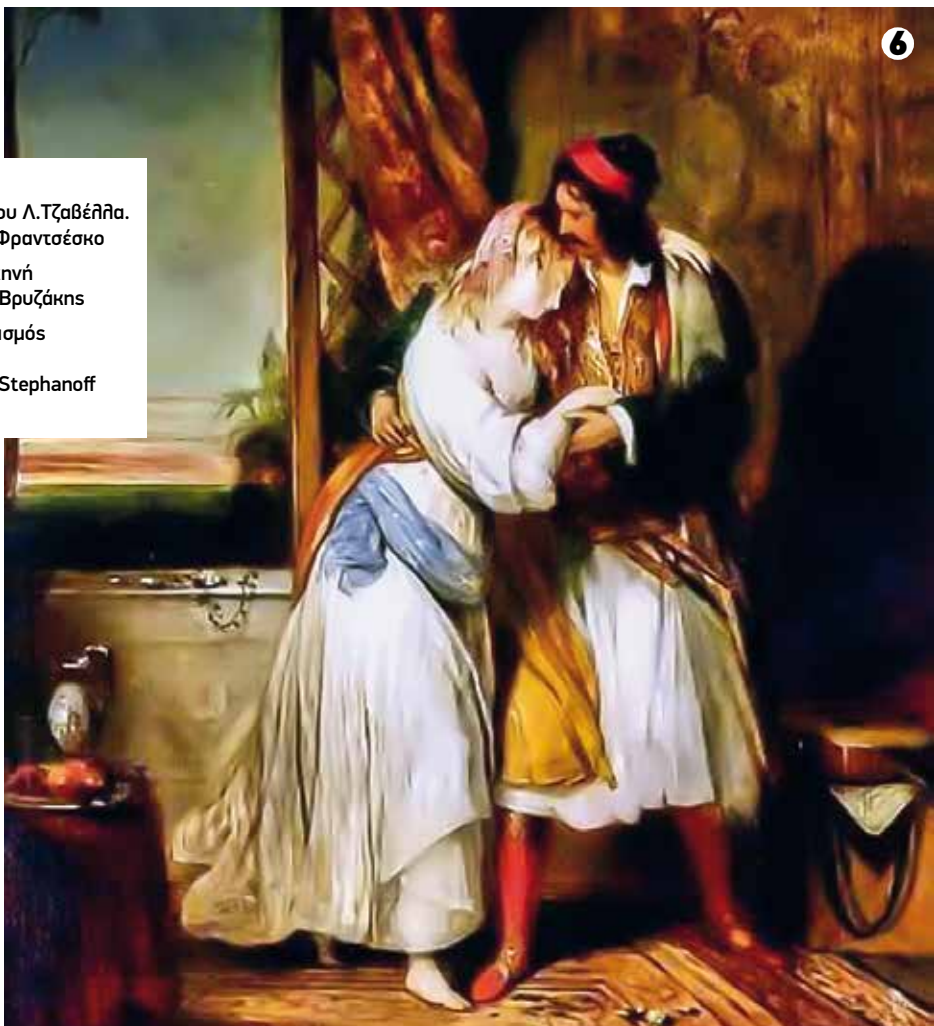
1. Ελλάδα Ευγνωμονούσα.
Ζωγραφική Θ. Βρυζάκης
2. Η Ελλάδα στα ερείπια
του Μεσολογγίου.
Ζωγραφική Ε. Ντελακρουά
3. Η έξοδος του Μεσολογγίου.
Ζωγραφική Θ. Βρυζάκης
4. Η ελληνική σημαία
στο φρούριο των Σαλώνων.
Ζωγραφική Louis Dupre

1. Η σφαγή της Χίου
Ζωγραφική Ε. Ντελακρουά
2. Η φυγή από την Πάργα.
Ζωγραφική Δ. Τσόκος
3. Μετά τη σφαγή
της Σαμοθράκης.
Ζωγραφική F.Vinson

4. Ο θάνατος του Α.Τζαβέλλα.
Ζωγραφική Ν.Φραντσέσκο
5. Πολεμική σκηνή
Ζωγραφική Θ. Βρυζάκης
6. Ο αποχαιρετισμός
του πολεμιστή
Ζωγραφική F.P. Stephanoff

Οι τελευταίες ημέρες του Θεόδωρου Κολλοκοτρώνη

Γράφει ο Στυλιανός Πολίτης
Αντιναύαρχος ε. α. Δρ. Διεθνούς Δικαίου

Το 1842 ήταν το τελευταίο έτος που το έζησε ο Γέρος του Μοριά καθώς στις αρχές του επομένου άφησε το δικό μας κόσμο για να συναντήσει του ένδοξους προγόνους του. Ήταν ένας από τους λίγους Κολλοκοτρωναίους που πέθανε στο κρεβάτι και όχι στη μάχη. Ίσως γιατί γεννήθηκε πάνω σε μάχη. Ήταν τότε με τα «Ορλωφικά». Μεγάλη Δευτέρα στις 29 Μαρτίου 1770, ενώ οι Έλληνες επιχειρήσαν να πολιορκήσουν την Τριπολιτσά, οι Τούρκοι έκαναν γιουρούσι και τους κατατρόπωσαν. Ακολούθησαν σφαγές, λεηλασίες και εξανδραποδισμοί. Οι Τούρκοι κυνηγούσαν παντού τους δυστυχισμένους ραγιάδες που τόλμησαν να διεκδικήσουν την ελευθερία τους. Στα βουνά απέναντι από την Τρίπολη που καίγονταν, πάνω στην πηλαγιά στο Ραμναδούνι, όμως ήταν γραφτό να γεννηθεί ο ελευθερωτής τους.

Εκεί, τη Δευτέρα του Πάσχα, είχαν πιάσει οι πόνοι την ετοιμόγεννη μάνα του. Κάτω από ένα δένδρο και ενώ γύρω της τα παλικάρια πολεμούσαν για να σταματήσουν τους Τούρκους, η «Καπετάνισσα» η γυναίκα του Κωνσταντή Κολλοκοτρώνη, γέννησε. Έτσι ακριβώς ήρθε στο ζωή το μικρό αγόρι που θα γινόταν αργότερα ένα από τα σημαντικότερα πρόσωπα της Ιστορίας μας. Το κλήμα του δεν ακούστηκε, το σκέπασαν οι κηλαγγές των όπλων, οι εκρήξεις, οι πυροβολισμοί και η βουή της μάχης. Δυο ματωμένα κουρέλια το τύλιξαν για να ζεστάνουν το ξυλιασμένο κορμάκι του. Δεν άκουσε το καημένο

ούτε ευχές ούτε νανούρισμα αλλά μόνο τα αναφιλητά των ορφανών, τα μοιρολόγια των μαυροφορεμένων μανάδων και συζύγων και τις κατάρες τους για τους Τούρκους. Αυτά ήταν τα καλοσωρίσματα στη ζωή του. Ακόμη και ο παππούς του ο Γιάννης Κολλοκοτρώνης όταν έμαθε τη γέννηση του μελαγχόλησε. Άλλος ένας ραγιάς γεννήθηκε! «Αντε μωρέ!» είπε αναστενάζοντας «και τούτο το παιδί θα μεγαλώσει, θα παντρευτεί, θα κάνει παιδιά, θα κάνει εγγόνια και πάλι σκλάβοι θα είμαστε!». Πόσο έξω έπεσε! Αλλά τι άλλο μπορούσε να πει κι αυτός ο τόσο δυστυχι-

δεσποτείας», η κατάσταση πήγαινε από κακό σε χειρότερο. Στην περίοδο της Αντιβασίλειας η αδικία είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις. Σχολιάζοντας τη δολοφονία του Καποδίστρια, ο Γέρος του Μοριά είχε πει ένα αλληγορικό μύθο: «Κάποτε τα γαϊδουράκια αποφάσισαν να σκοτώσουν τον σαμαρά γιατί σ' αυτόν απέδωσαν τη δυστυχία τους να είναι υποζύγια των ανθρώπων. Πίστευαν ότι χωρίς αυτόν θα έμεναν επιτέλους χωρίς σαμάρια και δεν θα μπορούσαν οι άνθρωποι να τα φορτώνουν. Δυστυχώς όμως δεν έγινε έτσι. Τα σαμάρια άρχισαν να τα φτιάχνουν οι

ζωή του μετά από πολλές παρακλήσεις του επιτροπευόμενου λόγω ηλικίας Βασιλέα και η ποινή του μετριάσθηκε σε φυλάκιση είκοσι ετών. Μ' όλη του τη δυστυχία είπε τότε χλευάζοντας: «Θα τους ξεγελάσω» δηλαδή θα τους εξαπατήσω «δεν θα ζήσω τόσα χρόνια!».

Τελικά δεν χρειάστηκε «να τους ξεγελάσει». Στις 20 Μαΐου 1835, ο μέχρι τότε ανήλικος Βασιλιάς Όθων, ενηλικιώθηκε και ανέλαβε πια επίσημα τα καθήκοντα του. Το πρώτο βασιλικό διάταγμα με την υπογραφή του ήταν η αποφυλάκιση του Κολλοκοτρώνη! Την ίδια μέρα ο νεα-

ρός Βασιλιάς προβίβασε σε Συνταγματάρχη το γιο του Γέρου, τον Ιωάννη που τον αποκαλούσαν Γενναίο για να τον πάρει αργότερα Υπασπιστή του. Η είδηση έφθασε στο φυλακισμένο ηγέτη της Παλιγγενεσίας την Κυριακή στις 27 Μαΐου. Ο Γέρος βγήκε αμέσως από τη φυλακή και όπως διηγείται ο ίδιος:

«Η υποδοχή όπου μου έκαμε ο λαός, μ' έκαμε να λησμονήσω όλες τις δυστυχίες όπου επέρασα. Έβλεπα άλλους να κλαίουν, άλλους να γελούν και όλοι να φωνάζουν: Ζήτω ο Βασιλιάς! Ζήτω η δικαιοσύνη!». Πραγματικά, ο κόσμος δεν τον άφηνε να προχωρήσει. Δύο ολόκληρες ώρες έκανε για να φθάσει στο σπίτι του!

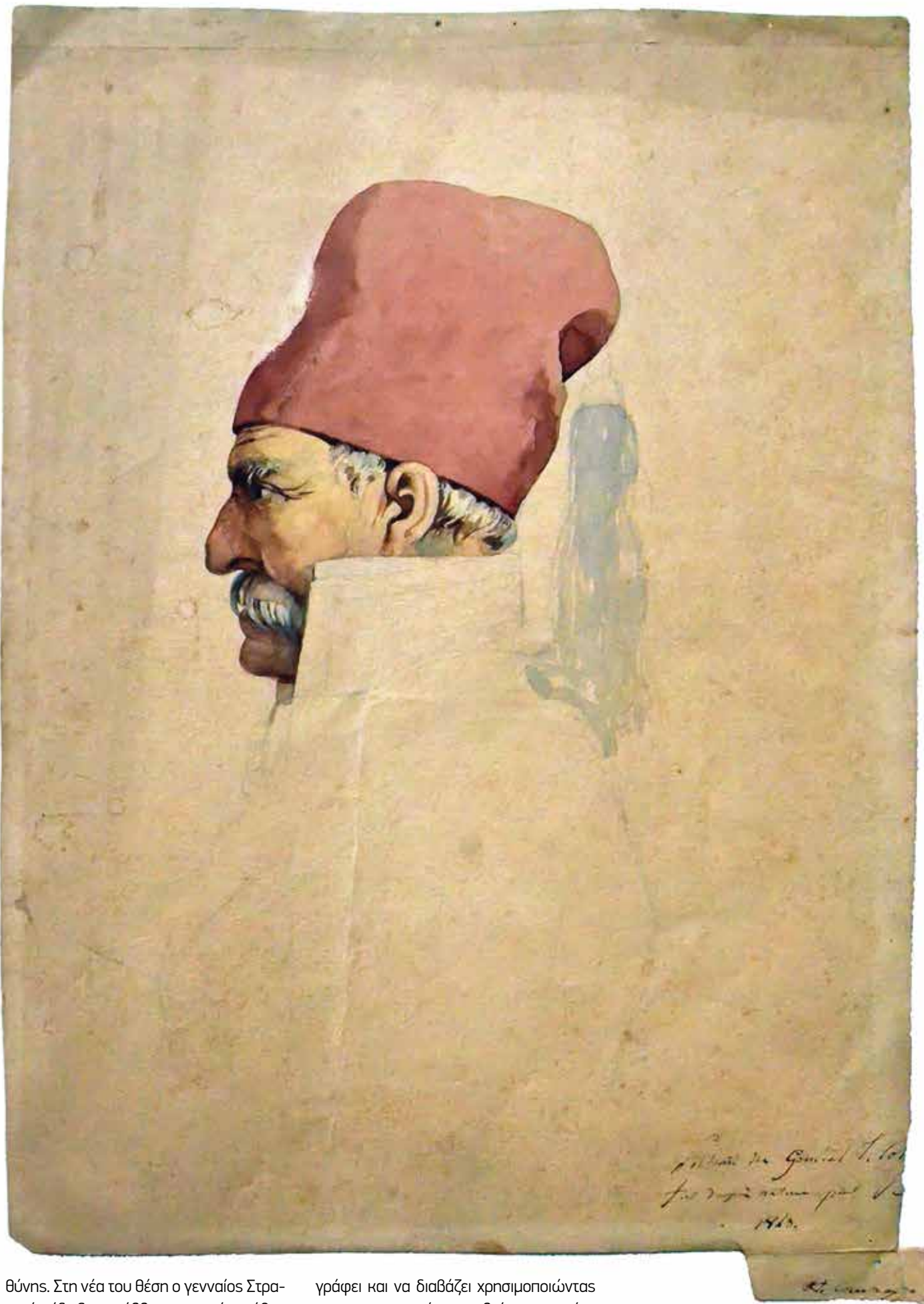
Σε τρεις μέρες έφυγε για την Αθήνα, όπου τον περίμεναν τα νέα του καθήκοντα. Ο Βασιλιάς τον είχε διορίσει Σύμβουλο της Επικρατείας. Η χαρά του δεν περιγράφεται. Επιτέλους το Ελληνικό Κράτος αναγνώριζε την αξία του. Ανέλαβε τα καθήκοντα του με πλήρη επίγνωση της ευ-

Οι παλιοί Αθηναίοι τον θαύμαζαν και τον περιέβαλαν με αγάπη και σεβασμό. Όλοι επιζητούσαν την παρέα του και απολάμβαναν τα έξυπνα αστεία του. Ήταν πάντα εύθυμος, θυμόσοφος, καυστικός, πνευματώδης, απλός αλλά και επιγραμματικός στις κρίσεις του.

σμένος αγωνιστής της ελευθερίας! Αρκεί να σκεφθεί κανείς ότι από το 1742 μέχρι το 1806 είχαν σκοτωθεί εβδομήντα Κολλοκοτρωναίοι πολεμώντας χωρίς να δουν την Πατρίδα ελεύθερη.

Ο Θεόδωρος Κολλοκοτρώνης ήταν ο τυχερότερος από τη γενιά του. Ήταν ο πρώτος που είδε την Ελλάδα ελεύθερη. Βέβαια δεν ήταν λίγη η πίκρα που δοκίμασε κλεισμένος άδικα στη φυλακή περιμένοντας να τον εκτελέσουν. Η απότομη απαλλαγή από το ζυγό βρήκε ανώριμους τους Έλληνες και η δολοφονία του Καποδίστρια είχε αφήσει ένα μεγάλο κενό. Μετά τη λήξη της «πεφωτισμένης

άπειροι βοηθοί του σαμαρά οι καλφάδες. Όπως ήταν φυσικό αυτά δεν ήταν καλοφτιαγμένα και γι' αυτό πηλγώναν και κούραζαν περισσότερο τα δυστυχισμένα ζώα τα οποία οι άνθρωποι δεν έπαψαν να φορτώνουν». Αυτό συνέβη και με τους Έλληνες τότε. Δεν τους άρεσε ο έμπειρος Κυβερνήτης και έπεσαν στα χειρότερα χέρια. Εκτός όμως απ' αυτό, άρχισαν πάλι οι διχόνοιες, ενώ οι ραδιουργίες σημείωσαν ιδιαίτερη έξαρση. Μέσα σ' αυτό το κλίμα κατηγορήθηκε και ο Θεόδωρος Κολλοκοτρώνης ότι δήθεν συνωμοτούσε. Μεγάλο το ψέμα και μετά από μια παρωδία δίκης καταδικάσθηκε σε θάνατο. Γλίτωσε τη

θύνης. Στη νέα του θέση ο γενναίος Στρατηγός έδειξε για άλλη μια φορά το ήθος του και την ικανότητα του, χωρίς όμως να τον εγκαταλείπει το πηγαίο χιούμορ που χαρακτηρίζει όλους του ευφυείς ανθρώπους. Όταν μάλιστα έφθασε στο Συμβούλιο της Επικρατείας, το θέμα της καταργήσεως της θανατικής ποινής με λαιμητόμο, ο Κολλοκοτρώνης προσποιούμενος ότι έχει αντιρρήσεις είπε: «Όχι δεν συμφωνώ! Θα ήθελα να δοκιμάσετε και εσείς την τρομάρα της γκιλοτίνας!». Μια τρομάρα που αυτός την είχε ζήσει τόσο έντονα τα τελευταία χρόνια σα μελλοθάνατος.

Από μικρός είχε μεγάλο καμμό με τη μόρφωση. Τα πρώτα του γράμματα τα διδάχθηκε στο «κρυφό σχολειό» από ένα γέρο καλόγερο. Αυτός τον είχε μάθει να

γράφει και να διαβάζει χρησιμοποιώντας σαν αναγνωστικό «το ψαλτήρι, το κτωήχι, το μηναίο κι άλλες προφητείες». Όταν κατέφυγε στα Επτάνησα, κυνηγημένος από αλλοεθνείς και ομοεθνείς, μόνο αυτά τα «κολλησυβογράμματα» γνώριζε. Εκεί του δόθηκε όμως η ευκαιρία να καλλιεργηθεί πνευματικά. Όρες ατέλειωτες στη φτωχή του κάμαρα, σκυμμένος στα βιβλία μελούσε με λαχτάρα για την παλιά δόξα της φυλής μας. Διάβαζε για το Λεωνίδα, το Μιθτιάδη, το Θεμιστοκλή που τους θαύμαζε με όλη τη δύναμη της ψυχής του. Σύντομα είχε ξεσκονίσει τον Ηρόδοτο και το Θουκυδίδη, χωρίς να παραλείπει τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη. Δεν πήγαινε ποτέ στα καφενεία, ούτε έπαιζε «κοντσίνα», το προσφιλέστατο επιτραπέζιο παι-

χνίδι της εποχής του, αλλά σύχναζε μόνο στις συγκεντρώσεις των διανοουμένων, που γοπετευμένος από τις γνώσεις τους προσπαθούσε να τους φθάσει. Ο καλύτερος φίλος του ήταν ο φημισμένος για τη λογιότητά του ποιητής και δάσκαλος του Διονυσίου Σολωμού, Αντώνιος Μαρτελάος, ο οποίος του συνιστούσε διαρκώς νέα βιβλία. Ατέλειωτες ώρες συζητούσε μ' αυτόν τις εντυπώσεις του από τη μελέτη και έλυne τις απορίες του.

Ο Κολλοκοτρώνης δεν αρκέσθηκε μόνο στους Αρχαίους, αλλά προχώρησε και στη μελέτη των νεοτέρων και ειδικά μάλιστα εκείνων που προηγήθηκαν της Γαλλικής Επανάστασης. Η μελέτη της

Ο Θεόδωρος Κολλοκοτρώνης ήταν ο τυχερότερος από τη γενιά του. Ήταν ο πρώτος που είδε την Ελλάδα ελεύθερη. Βέβαια δεν ήταν λίγη η πίκρα που δοκίμασε κλεισμένος άδικα στη φυλακή περιμένοντας να τον εκτελέσουν. Η απότομη απαλλοτρία από το ζυγό βρήκε ανώριμους τους Έλληνες και η δολοφονία του Καποδίστρια είχε αφήσει ένα μεγάλο κενό.

«διακηρύξεως των δικαιωμάτων του ανθρώπου» ήταν σταθμός στη ζωή του! Μ' αυτό τον τρόπο ο Θεόδωρος Κολλοκοτρώνης τελικά δεν έμεινε ολιγογράμματος. Αντίθετα μάλιστα το γνήσιο ενδιαφέρον του για την παιδεία είχε αναβαθμίσει σημαντικά το μορφωτικό του επίπεδο. Το γεγονός αυτό τον έκανε ιδιαίτερα ευαίσθητο στον τομέα αναπτύξεως της παιδείας. Αυτό φαίνεται χαρακτηριστικά στην ομιλία του, το Νοέμβριο του 1838, τέσσερα περίπου χρόνια πριν το θάνατο του. Η ομιλία αυτή που αποτελεί την πνευματική διαθήκη του Γέρου στη νεολαία, έγινε σε συγκέντρωση μαθητών με τους δασκάλους τους και το Γυμνασιάρχη Γεώργιο Γεννάδιο. Μεγάλη ήταν η χαρά του όταν διορίσθηκε μέλος της Επιτροπής για την ανέγερση του κτιρίου του Πανεπιστημίου. Κάθε μέρα μαζί με το Ζαΐμη, πήγαινε να επιστατήσει τις εργασίες ενθουσιασμένος απ' αυτό το έργο που θα στέγαζε τη διδασκαλία της Επιστήμης. Μια μέρα ευθυμολογώντας, όπως συνήθιζε, ρώτησε το γιο του τον Κολίνο: «Ποιο είναι το Εθνικό Σπίτι της Ελλάδας;». Δεν ήξερε τι να του απαντήσει ο νεαρός, αλλά βιάστηκε να πει μ' όλη του την αφέλεια: «Το Παλάτι του Βασιλιά!». «Όχι παιδάκι μου. Δεν είναι αυτό!» απάντησε ο Γέρος του Μοριά «Το Εθνικό μας Σπίτι είναι το Πανεπιστήμιο!».

Οι παλιοί Αθηναίοι τον θαύμαζαν και τον περιέβαλαν με αγάπη και σεβασμό. Όλοι επιζητούσαν την παρέα του και απολάμβαναν τα έξυπνα αστεία του. Ήταν πάντα εύθυμος, θυμόσοφος, καυστικός, πνευματώδης, απλός αλλά και επιγραμματικός στις κρίσεις του. Ένα πολύ χαρακτηριστικό επεισόδιο διηγείτο τη δεκαετία του '60 ο διαεγγονος του Στρατηγός Βλαδίμηρος

Κολοκοτρώνης. Η Πρεσβεία της Γαλλίας είχε χορό. Πρώτος και καλύτερος από τους προσκεκλημένους ήταν ο Γέρος του Μοριά. Τον υποδέχθηκε εγκάρδια η Πρέσβειρα που όμως επειδή γνώριζε πολύ καλά την Ελληνική γλώσσα ήξερε και τι σημαίνει το πρώτο συνθετικό του επωνύμου του. Γι' αυτό ντράπηκε και άρχισε να τον αποκαλεί με το δεύτερο μόνο συνθετικό. Καμμία αντίδραση από το Στρατηγό, μέχρι που κάποια στιγμή του είπε: «Καθίστε κύριε Κοτρώνη». Αμέσως αυτός γύρισε στην Πρέσβειρα και ρώτησε δήθεν με απορία: «Πώς να καθίσω εξοχότατη αφού εσείς μου κόψατε τον ;» και ανέφερε το πρώτο μέρος του σύνθετου ονόματος του.

Επισκεπτόταν συχνά το Βασιλιά και με την αλάθητη κρίση του τον συμβούλευε. Ο Όθωνας τον άκουγε με προσοχή, αν και δεν έκανε πάντα ό,τι έπρεπε. Ήταν ακόμα μικρός και άπειρος γι' αυτό επηρεαζόταν κι από άλλους που δεν αγαπούσαν την Πατρίδα κι αυτόν τον ίδιο, όσο ο Κολοκοτρώνης. Ούτε είχαν την οξυδέρκεια του. Στις αρχές του 1843, τον συμβούλευσε για Κυβερνητικές αλλαγές και αναπροσαρμογή της πολιτικής του. Ο Βασιλιάς άλλαξε την Κυβέρνηση αλλά δυστυχώς σταμάτησε εκεί. Ειλικρινής και με παρηγοσία ο Γέρος είπε στον Όθωνα: «Άλλαξαν οι βιοηιτζήδες, όχι και ο χαβάς!». Ο Βασιλιάς δυσαρεστήθηκε γιατί είχε μάθει να βλέπει μόνο κόλλακες γύρω του. Τότε ο γιος του ο Γενναίος τα έβαλε μαζί του: «Γιατί πατέρα δυσαρέστησες τον Βασιλιά;» πήγε να του πει. Τον σταμάτησε όμως άγρια ο Γέρος λέγοντας: «Σώπα. Εσείς όλοι μέσα στο κορύτο δεν βλέπετε λίγο πιο μακριά από τη μύτη σας! Να πεις στο Βασιλιά να αλλάξει δρόμο τώρα όσο είναι καιρός γιατί θα ξημερώσει». Ούτε προφήτης να ήταν! Πραγματικά δεν άργησε να ξημερώσει η συνταγματική μεταβολή του 1843 για να ακολουθήσει αρκετά μετά η εκθρόνιση.

Όπως και οι Αρχαίοι Έλληνες, και ο Κολοκοτρώνης θεωρούσε σημαντικό πράγμα στον άνθρωπο την υστεροφημία του, δηλαδή τι θα λένε γι' αυτόν μετά το θάνατο του. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του διηγείτο ένα δικό του μύθο. Έλεγε ότι τάχα στην Αθήνα τα παλιά τα χρόνια είχε περάσει ένας σοφός Πέρσης ταξιδιώτης. Του άρεσε η Αθήνα και έμεινε πολύ καιρό συναναστρεφόμενος του Αθηναίου. Μια μέρα είδε μια κηδεία να περνά μπροστά από το καφενείο όπου βρισκόταν με παρέα. Όλοι σηκώθηκαν σιωπηλοί και έκαναν τον σταυρό τους. Μόλις πέρασε η νεκρώσιμη πομπή, ο Πέρσης φώναξε το γραμματικό του και του είπε: «Πήγαινε σε παρακαλώ να μάθεις και να μου πεις αν ο μακαρίτης πήγε στην Κόλαση ή στον Παράδεισο». Αμέσως ο γραμματικός έφυγε για να επιστρέψει μετά από λίγη ώρα λέγοντας με κατεβασμένο το κεφάλι στ' αφεντικό του: «Πήγε στην Κόλαση!».

Οι Αθηναίοι απόρησαν. Είναι δυνατόν κάποιος να μπορεί να ξέρει τέτοια πράγματα; Η απορία τους λύθηκε λίγες μέρες μετά. Έτυχε ξανά να περάσει από το ίδιο

Στις 20 Μαΐου 1835, ο μέχρι τότε ανήλικος Βασιλιάς Όθων, ενηλικιώθηκε και ανέλαβε πια επίσημα τα καθήκοντα του. Το πρώτο βασιλικό διάταγμα με την υπογραφή του ήταν η αποφυλάκιση του Κολοκοτρώνη! Την ίδια μέρα ο νεαρός Βασιλιάς προβίβασε σε Συνταγματάρχη το γιο του Γέρου, τον Ιωάννη που τον αποκαλούσαν Γενναίο για να τον πάρει αργότερα Υπασπιστή του.

καφενείο μπροστά μια άλλη νεκρώσιμη πομπή. Ο «σοφός» Πέρσης έστειλε και πάλι το γραμματικό του να κάνει την ίδια διερεύνηση. Αυτός μετά από λίγο επέστρεψε χαμογελαστός λέγοντας «Πήγε στον Παράδεισο!». Οι Αθηναίοι τότε ρώτησαν το φιλοξενούμενο τους να τους πει πως είναι δυνατόν να βγει ένα τέτοιο συμπέρασμα. Τότε ο πολύξερρος ανατολίτης τους απάντησε: «Είναι τόσο απλό που δεν το φαντάζεστε! Αν ακούσεις τι λέει ο κόσμος γι' αυτόν που πέθανε εύκολα το καταλαβαίνεις. Οι κατάρες των συμπολιτών, η οργή του κόσμου και το ανάθεμα συνοδεύει τους κακούς ανθρώπους στην τελευταία τους κατοικία. Αντίθετα τους καλούς ανθρώπους τους συνοδεύουν οι ευλογίες και οι καλές αναμνήσεις από τα έργα τους σ' αυτό τον κόσμο. Όλα αυτά δεν είναι τίποτε άλλο από τον πρόδρομο στην Κρίση του Θεού».

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στα γεγονότα. Πολλοί πιστεύουν ότι ο άνθρωπος προαισθάνεται το τέλος του. Δεν είμαστε λίγοι όσοι έχουμε εμπειρίες από προσφιλή μας πρόσωπα που έδειξαν τέτοια σημεία πριν το θάνατο τους. Τέτοια σημεία έδειξε και ο Αρχιστράτηγος της Παλιγγενεσίας. Τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή του έτους 1842 είχε αρχίσει να προαισθάνεται το τέλος του. Πριν το ηλιοβασίλεμα της πολυτάραχης ζωής του θέλησε να αποχαιρετήσει τα μέρη που πολέμησε, να συναντήσει για τελευταία φορά τους πιστούς συμπολε-

μιστές του και να συγχωρήσει όσους του έκαναν κακό. Ζώστηκε τα τιμημένα του άρματα σαν να πρόκειται να πάει ξανά να συναντήσει τους Τούρκους στη μάχη και καβάλησε με καμάρι και λεβεντιά το πανέμορφο άλογο του. Στα καπούλια έκασε ο μικρότερος γιος του ο Πάνος. Ήταν το στερνοπαίδι του που είχε το ίδιο όνομα με τον άλλο γιο του που είχε σκοτωθεί τόσο άδικα στον εμφύλιο σπαραγμό.

Πραγματικά γερασμένος τότε ο Κολοκοτρώνης αλλά ακόμα ακμαίος, ξεκίνησε για το Μοριά. Η διέλευση του από κάθε χωριό ή πόλη θύμιζε γιορτή. Οι κουμπουριές βροντούσαν, οι καπνοί από τα κανόνια μαύριζαν τον ουρανό, οι καμπάνες κτυπούσαν ασταμάτητα ενώ τα δημοτικά τραγούδια και ο χορός έδιναν και έπαιρναν. Πέρασε από την Τριπολιτσά και σταμάτησε ευλαβικά κάνοντας τον σταυρό του μπροστά από το ξερό κούτσουρο που είχε απομείνει από τον μεγάλο πλάτανο όπου κάποτε κρεμούσαν οι Τούρκοι τους αγωνιστές της ελευθερίας. Όλοι τότε θυμήθηκαν τα λόγια που είχε πει μπαίνοντας νικητής με την άλωση της Τριπολιτσάς: «Πόσοι από το Έθνος μου και τη φαμίλια μου έχουν κρεμαστεί εδώ!» και αμέσως μετά είχε δώσει τη διαταγή: «Κόψτε το! Δεν χρειάζεται πια! Οι Τούρκοι δεν θα μπορέσουν να ξανακρεμάσουν κανένα!». Στη συνέχεια, πέρασε από το Δελβενάκι, εκεί όπου η ευφυΐα, ο στρατηγικός του νους και η τόλη του διέσωσαν τον Αγώνα κα-

ταστρέφοντας την πανίσχυρη Στρατιά του Σερασκέρη, δηλαδή του Αρχιστρατήγου Μαχμούτ Πασά, που τον αποκαλούσαν Δράμαλη επειδή είχε γεννηθεί στη Δράμα. Στο Βαλτέτσι σταματώντας λίγο «να ξαποστάσει», ξαναθυμήθηκε τη φονική μάχη αλλά και τη περήφανη νίκη που στεφάνωσε τα Ελληνικά όπλα.

Αφού γύρισε λοιπόν κάθε γωνιά της Πελοποννήσου, ο Στρατηγός πέρασε απέναντι στις Σπέτσες, στο νησί της συμπεθέρας του της Μπουμπουλίνας. Έκλαψε άλλη μια φορά και γι' αυτή και για τον επίσης αδικωμένο γιο του, που είχε παντρευτεί την κόρη της. Είχαν δολοφονηθεί και οι δύο! Στη συνέχεια, σαν καλός Χριστιανός έσπευσε να συγχωρεθεί με το Μέξη. Το ίδιο έκανε και με τον Κουντουριώτη στην Ύδρα. Η βαθιά του Πίστη τον έκανε πάντα να συγχωρεί. Όπως εξιστορεί και ο Π. Σούτσος «κατά τα τελευταία έτη της ζωής του υπήρξε απλούς, αθώς και ήπιος, ως βρέφος ... Φιλιότανε με τους παλιούς εχθρούς του και με κάθε άνθρωπο που είχε ψυχραθεί». Όμως πάντα ήταν πραγματικά ανεξίκακος. Κάποτε πολλά χρόνια πριν, τον είχε πηλασιάσει αυτός που είχε σκοτώσει τον αδελφό του εκτελώντας εντολή των Τούρκων. Πίστευε ίσως ότι ο Γέρος του Μοριά δεν θα τον αναγνώριζε. Ήταν μάλιστα τόσο το θράσος του που φορώντας τον ολόχρυσο ντουλαμά του θύματος, τόληψε να του ζητήσει και μια χάρη. Ο Κολοκοτρώνης αναστέναξε βα-

θιά. Άλλος θα όρμαγε πάνω του να τον σκοτώσει. Αυτός όμως έκανε το αντίθετο. Τον δέχθηκε με την καλοσύνη και την ταπεινότητα που του υπαγόρευε το μεγαλείο της γενναίας ψυχής του. Δεν τον εξυπηρέτησε μόνο, αλλά τον κράτησε φιλόξενα και για βραδινό φαγητό.

Στο ίδιο τραπέζι έκατσε κι η μάνα του. Μόλις αναγνώρισε το χρυσοκέντητο επενδύτη του δολοφονημένου παιδιού της, ξέσπασε σε κλάματα. Μέσα στη δικαία της αγανάκτηση τα έβαλε με τον Στρατηγό. «Πώς βάζεις στο τραπέζι μας το φονιά του αδελφού σου;» του είπε μέσα από τα αναφιλητά της. Αμέσως όμως πήρε μια αληθινά Χριστιανική απάντηση από το στόμα του μεγαλόψυχου γιου της: «Σώπασε μάνα, εγώ τον συγχώρεσα και αυτό το τραπέζωμα είναι το καλύτερο μνημόσυνο για τον μακαρίτη τον αδελφό μου!» και μη μπορώντας να κρατηθεί άλλο πια, ξέσπασε και εκείνος σε κλάματα.

Τώρα που πλησίαζε το πέραςμα του στην άλλη ζωή, ήθελε να συγχωρέσει και το μεγαλύτερο εχθρό του. Ποιος ήταν αυτός; Ο Κωνσταντίνος Σκινάς. Αυτός που σαν Υπουργός Δικαιοσύνης προσπαθούσε να εξαναγκάσει τους δικαστές να τον καταδικάσουν σε θάνατο. Μόνο δύο ήταν εκείνοι που δεν υπέκυψαν. Ο μόλις 32 ετών Πρόεδρος Αναστάσιος Πολυζωίδης είχε απαντήσει τότε στον Υπουργό: «Εν ονόματι της δικαιοσύνης, και του ιερού προσώπου του Βασιλέως δεν υπογράφω την καταδίκη! Προτιμώ να μου κόψουν το χέρι!». Το ίδιο απόλυτος ήταν και ο άλλος επίσης έντιμος δικαστής, ο Γεώργιος Τερτσέτης. «Δεν θα μας βρείτε συνεργούς στη δολοφονία δύο ανθρώπων!» Μ' αυτά τα λόγια είχε απαντήσει στον Υπουργό εννοώντας τον Κολοκοτρώνη και το συνκατηγορούμενο του, Δημήτριο Πλαπούτα. Ο Κωνσταντίνος Σκινάς που είχε γίνει Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο, βλέποντας τον

Αρχιστράτηγο της Επανάστασεως μπροστά του ήλγισε. Συναισθάνθηκε το μεγάλο του σφάλμα. Τότε ο Γέρος με ένα βλέμμα γαλήνιο γεμάτο καλοσύνη και ανωτερότητα προχώρησε κοντά του, τον αγκάλιασε και το φίλησε δίνοντας του για πάντα τη συχώρεση.

Ο καιρός περνούσε και το τέλος πλησίαζε. Ο γιος του ο Κορίνθος ήταν πια σε ηλικία γάμου και ήδη αρραβωνιασμένος με τη χαριτωμένη εγγονή του Έλληνα Ηγεμόνα της Βλαχίας, του Πρίγκιπα Ιωάννη Καρατζά. Σαν πατέρας ήθελε να δει τις «χαρές του». Αυτή ήταν η τελευταία του επιθυμία. Κι αυτή η επιθυμία του εκπληρώθηκε! Ο γάμος έγινε με μεγάλη λαμπρότητα. Ήταν το σημαντικότερο περιστατικό των τελευταίων χρόνων στην Αθήνα. Η Εκκλησία γέμισε από Έλληνες και Ευρωπαίους «γαλαζοαίματους», συγγενείς και φίλους. Την καλύτερη θέση την πήραν οι συμπολεμιστές με τις κατάλευκες φουστάνες και τα καλογουαλισμένα άρματα. Ο Βασιλιάς διέταξε τη στρατιωτική μουσική να σταθεί με μεγάλη στολή έξω από το σπίτι του Κολοκοτρώνη και να παινίζει χαρμόсуна. Οι εορταστικές εκδηλώσεις κράτησαν τρεις ολόκληρες μέρες. Μετά δυο μέρες, ο Κολοκοτρώνης πήγε στο χορό στα Ανάκτορα. Παρά την προχωρημένη ηλικία του έσερνε πρώτος το χορό, ενώ οι κυρίες και οι κύριοι της αριστοκρατίας τον επευφημούσαν θαυμάζοντας τις χορευτικές του ικανότητες και τις λεβέντικες φιγούρες του. Δυστυχώς όμως ήπие πολύ. Ίσως η πολύ ευτυχία να λειτούργησε ανασταλτικά και να χάθηκε εκείνη τη βραδιά η εγκράτεια και η αυτοκυριαρχία που τον χαρακτήριζαν. Ίσως όμως και ο Θεός να τον οδήγησε εκεί για να τον πάρει ευτυχισμένο. Ποιος να ξέρει!

Μεσάνυκτα ο Γέρος επέστρεψε στο σπίτι του, που δεν βρισκόταν μακριά από το Παλάτι. Έπεσε βαρύς στο κρεβάτι ανα-

στενάζοντας. Σε λίγο όλοι στο σπίτι κατάλαβαν ότι δεν πάει καλά. Άρχισαν να καταφθάνουν οι γιατροί. Στη διάγνωση όλοι τους συμφώνησαν. Το τέλος πλησίαζε. Παρ' όλα αυτά έκαναν ότι μπορούσαν. Τον φλεβοτόμησαν, του έβαλαν βδέλλες και τοποθέτησαν χιόνι στο κεφάλι του. Όλα μάταια, ο Θεός που μας τον είχε στείλει για να είμαστε σήμερα ελεύθεροι είχε ήδη αποφασίσει να τον πάρει κοντά Του. Κάποια στιγμή, την ώρα που η γενναία ψυχή του ετοιμαζόταν να εγκαταλείψει το ανήμπορο σώμα του, ο Στρατηγός γύρισε και κοίταξε τα παιδιά του. «Παιδιά μου» ψιθύρισε «Σας αφήνω τόσους φίλους όσα και τα φύλλα που έχουν όλα τα κληριά. Φροντίστε να μην τους χάσετε».

Ήταν 11 η ώρα το πρωί της 4ης Φεβρουαρίου του 1843, όταν ο Γέρος του Μοριά, ο Αρχιστράτηγος της Παλιγγενεσίας, ο θρυλικός και φοβερός Θεόδωρος Κολοκοτρώνης άφησε την στερνή του πνοή και πέρασε στο Πάνθεον των Ηρώων δίπλα στο Λεωνίδα, το Μέγα Αλέξανδρο, το Κωνσταντίνο Παλαιολόγο, στους συμπολεμιστές του Ανδρέα Μιαούλη, Οδυσσέα Ανδρούτσο, Αθανάσιο Διάκο και τόσους άλλους. Οι οικείοι του τον έντυσαν με την επίσημη στολή του Αντιστρατήγου και τον έβαλαν ευλαβικά στο φέρετρο. Στα πόδια του τοποθέτησαν μια Τούρκικη σημαία, λάφυρο της Εθνεγερσίας ενώ τον ίδιο τον σκέπασαν με τη Γαλανόλευκη.

Πάνω στο φέρετρο ακούμπησαν το σπαθί, τα παράσημα του, την περικεφαλαία του και τις σπαθέτες που φορούσε στα Επτάνησα σαν Ταγματάρχης. Βαρύ πένθος απλώθηκε παντού. Οι σημαίες υπεσάλησαν αμέσως για να επαρθούν μεσίστιες. Το Συμβούλιο της Επικρατείας που συνεδρίαζε εκείνη τη στιγμή, διέκοψε τις εργασίες του και σύσσωμο αναχώρησε για το σπίτι του Στρατηγού.

Τα μαγαζιά έκλεισαν και σταμάτησε κάθε εργασία. Κηρύχθηκε από το Βασιλιά τριήμερο πένθος. Οι στρατιωτικές μπάντες άρχισαν να περιφέρονται με πένθιμη μουσική. Ήρθε και η ώρα της κηδείας. Η νεκρώσιμη πομπή ξεκίνησε από το σπίτι του, πέρασε την οδό Ερμού και κατέληξε στην Αγία Ειρήνη. Τη νεκροφόρα έσερναν τέσσερα άλογα και τη συνόδευσαν κρατώντας τις ταινίες οι Στρατηγοί Σερ Ρίτσαρντ Τσωρτς (Church), Τζαβέλλας και Γιατράκος, οι Συνταγματάρχες Πλαπούτας και Μακρυγιάννης καθώς και οι Σύμβουλοι της Επικρατείας Γεώργιος Κουντουριώτης, Δεληγιάννης, Ρενιέρης, Μαύρος, Καρατζάς, Ρώμας και Παλαμήδης. Τα παράσημα του είχαν τοποθετηθεί τώρα σε μεταξωτά μαξιλάρια και εφέροντο από ανώτερους Αξιωματικούς. Ο Βασιλιάς πήρε θέση δίπλα στη σωρό. Ήταν φανερά συγκινημένος! Πάντα έτρεφε ιδιαίτερα αισθήματα αγάπης και σεβασμού σ' αυτόν που τόσο πολέμησε για τα μεγαλύτερα ιδανικά.

Η Εκκλησία είχε γεμίσει ασφυκτικά. Πλήθος κόσμου κάθε λογής. Χρυσοποίκιλτοι Αξιωματικοί και Πρέσβεις μαζί με Ακολουθούς, φραγκοντυμένοι πολιτικοί και κομψές κυρίες δίπλα σε απλούς ανθρώπους της Ελληνικής υπαίθρου. Ο πατέρας Κωνσταντίνος Οικονόμος «ο εξ Οικονόμων» εκφώνησε τον επικήδειο: «Επεσε λοιπόν, ω σεβασμιωτάτη και περιφανής ομήγυρις και ο γενναίος Αντιστράτηγος και Σύμβουλος της Επικρατείας και πρώην Αρχηγός της Πελοποννήσου Θεόδωρος Κολοκοτρώνης! Κείται και ούτος ο δυνατός εν πολέμοις και περικλειής εν αγαθοεργίαις, ο τοσαύτα και αυτός συνάμα μετά των λοιπών της Πατρίδος Αγωνιστών κατορθώσας».

Μετά την εξόδιο ακολουθία ξεκίνησαν όλοι υπό τους ήχους της πένθιμης μουσικής. Η πομπή πέρασε μπροστά από τα Ανάκτορα και κατευθύνθηκε στο νεκροταφείο όπου περίμενε ανοικτό το μνήμα. Ο ρομαντικός πεζογράφος και ποιητής Παναγιώτης Σούτσος με δακρυσμένα μάτια και με τρεμουλιασμένη φωνή ξεκίνησε να πει τα τελευταία λόγια: «Έλληνες! Ανήρ μέγας ετελεύθησε....». Δεν μπόρεσε όμως να συνεχίσει για πολύ και ο λαλίστατος λογοτέχνης κλαίγοντας αναγκάστηκε να ομολογήσει: «... το κυριεύσαν την ψυχήν μου πένθος παραλύει την λαλίαν μου». Έτσι ο τελευταίος αποχαιρετισμός δεν ολοκληρώθηκε. Η Ελληνική γη δέχθηκε φιλόξενα το μεγάλο Πατριώτη, ενώ ο τόσο γνώριμος σ' αυτόν κρότος από τις ομοβροντίες των πυροβόλων ήρθε να αποχαιρετήσει την αδάμαστη ψυχή του στο ατέλειωτο ταξίδι της στην αιωνιότητα. Την ημέρα εκείνη επαληθεύτηκε πλήρως ο μύθος του Πέρση για την Κόλαση και τον Παράδεισο. Η εικόνα όσων τον αποχαιρετούσαν ήταν αθάνητο σημάδι ότι ο Στρατηγός βρισκόταν ήδη εκεί όπου «πάντες οι Άγιοι αναπαύονται». ☒

*πηγή άρθρου elzoni.gr

Η στρατιωτικοποίηση της ΕΕ και η Ρωσία*

Του Χρήστου Καπούτσου

Οι ευρωατλαντικές σχέσεις επαναπροσδιορίζονται, με την Ευρώπη να βρίσκεται σε δυσμενή θέση, καθώς η “συλλογική Δύση” (ΗΠΑ-NATO-ΕΕ, Καναδάς) αντιμετωπίζει εσωτερικές αντιπαραθέσεις και κρίσεις συνοχής.

Το παραδοσιακό αφήγημα της δυτικής αλληλεγγύης, το οποίο θεμελιώθηκε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, δοκιμάζεται υπό το βάρος γεωπολιτικών και οικονομικών μεταβολών. Και κυρίως, από τη νέα πραγματιστική και ωφελιμιστική πολιτική της δυτικής πολιτικής, οικονομικής και στρατιωτικής υπερδύναμης, της μητρόπολης του Καπιταλισμού, των ΗΠΑ.

Ο ρόλος του NATO στην ασφάλεια της ΕΕ δεν είναι δεδομένος, ειδικά στην κυοφορούμενη νέα γεωπολιτική πραγματικότητα που αναδύεται με την θριαμβευτική επιστροφή του “τραμπισμού” στη διεθνή σκηνή, που είναι η μετεξέλιξη του νεοφιλελευθερισμού με βασική συνιστώσα τον εθνικεντρισμό. Η Ευρώπη βρίσκεται αντιμετώπη, είτε με τον «τυφώνα Τραμπ» είτε με τις εσφαδμένες στρατηγικές

επιλογές του παρελθόντος.

Οι ευρωπαϊκές ηγεσίες επιδιώκουν όψιμα, την ανάπτυξη στρατηγικής αυτονομίας, ενισχύοντας την αμυντική ταυτότητα της ΕΕ και τη διαμόρφωση μιας ανεξάρτητης εξωτερικής πολιτικής. Ωστόσο, η εσωτερική συνοχή της ΕΕ δοκιμάζεται από αντικρουόμενα εθνικά συμφέροντα και διαφοροποιημένες προσεγγίσεις, ως προς τη σχέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο πόλεμος στην Ουκρανία και η στάση της Ρωσίας αποτελούν πεδίο σφοδρής ιδεολογικής και πολιτικής και οικονομικής αντιπαράθεσης μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ.

Η ευρωατλαντική σύγκρουση, με επίκεντρο τον ρωσο-ουκρανικό πόλεμο, δεν είναι μόνο στρατιωτική ή γεωπολιτική, αλλά ενσωματώνει έναν ευρύτερο ανταγωνισμό αντιλήψεων, σχετικά με την παγκόσμια τάξη και το διεθνές δίκαιο. Σε αυτό το πλαίσιο, η εξέλιξη των γεγονότων θα καθορίσει αν η Ευρώπη θα καταφέρει να εδραιώσει την αυτονομία της ή αν θα παραμείνει δορυφόρος των αμερικανικών στρατηγικών επιδιώξεων.

Οι επιδιώξεις των Ευρωπαίων ηγετών

Έχει, νομίζω, εξαιρετικό ενδιαφέρον να επισημάνουμε το εξής: Υπάρχουν πολιτικοί ηγέτες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που εκφράζουν ένα ιδεολογικοπολιτικό ρεύμα που τάσσεται υπέρ της στρατιωτικοποίησης της ΕΕ, προωθώντας την ιδέα μιας ενισχυμένης στρατιωτικής ευρωπαϊκής δύναμης. Υποστηρίζουν, και πάντως δεν αποκλείουν, σε έναν πιθανό πόλεμο με τη Ρωσία, με εμπροσθοφυλακή ευρωπαϊκές χώρες του NATO, δηλαδή την άμεση εμπλοκή του NATO, ακόμα και υπό τη μορφή μιας «ειρηνευτικής δύναμης», που θα αναπτυχθεί στην πολεμική γραμμή, απέναντι στα ρωσικά στρατεύματα.

Ο στόχος είναι προφανής: είτε να αποτρέψουν ενδεχόμενες ρωσικές επιθέσεις, είτε να ακυρώσουν επί του πολεμικού πεδίου, την πολιτική της Ρωσίας στην Ουκρανία, που ασφαλώς σχετίζεται και με την γεωοικονομία και τον έλεγχο των ενεργειακών δομών.

Ωστόσο, αυτή η στρατηγική, όχι μόνο δεν διασφαλίζει την ειρήνη, αλλά αντίθετα περιέχει εγγενώς την πιθανότητα ενός καταστροφικού πολέμου μέχρις

εσχάτων με τη Ρωσία ή, τουλάχιστον, δεν αποκλείει αυτό το ενδεχόμενο. Το σχέδιο των Ευρωπαίων ηγετών –αν και όχι όλων, αλλά των πλέον πρόθυμων, μεταξύ αυτών και της Ελλάδας – να αναλάβουν την ευθύνη μιας πολεμικής σύγκρουσης με τη Ρωσία, αγγίζει τα όρια του παραλογισμού, αλλά στην εφαρμογή του φαντάζει μάλλον ανέφικτο, ίσως και υπονομευτικό της συνοχής της Ε.Ε..

Το ίδιο φαίνεται να αντιλαμβάνονται και όσοι το εισηγούνται, ακόμη και αν η ΕΕ ενισχυθεί με σύγχρονα στρατιωτικά προϊόντα ευρωπαϊκής παραγωγής και τεχνολογίας, όπως πυραυλικά και αντιαεροπορικά συστήματα, βλήματα μεγάλου διαμετρήματος και βεληνεκούς, drones και antidrones δηλαδή μη επανδρωμένα ιπτάμενα και υποβρύχια μέσα, που διαθέτουν ισχυρή φονικότητα και καταστροφικότητα.

Καθώς επίσης και συστήματα κυβερνοασφάλειας και τεχνητής νοημοσύνης, ντυμένης στο χακί. Όλοι όσοι σκέφτονται στοιχειωδώς λογικά, ρεαλιστικά, αντιλαμβάνονται, ότι χωρίς το NATO – δηλαδή τη στρατιωτική μηχανή των ΗΠΑ – η Ρωσία δεν μπο-

πεί να αναχαιτιστεί μόνο από την ΕΕ. Ένα παράδειγμα, η ΕΕ ως οικονομική υπερδύναμη, μαζί με τις ΗΠΑ, επέβαλε οικονομικές κυρώσεις στην Ρωσία, που όπως φαίνεται δεν απέφεραν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Πραγματική απειλή ή φόβος;

Εδώ όμως ανακύπτει ένα κρίσιμο ερώτημα: Επιθυμεί πράγματι η Ρωσία, μετά την Ουκρανία, να επεκτείνει τις στρατιωτικές της επιχειρήσεις σε άλλες χώρες της ΕΕ, όπως τα κράτη της Βαλτικής, η Πολωνία, η Ρουμανία ή η Βουλγαρία; Οι ΗΠΑ, ο πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ, ο Ελν Μασκ και η αμερικανική διπλωματία εκτιμούν ότι η Ρωσία δεν σχεδιάζει στρατιωτική δράση εναντίον κρατών της ΕΕ. Επιπλέον, σοβαροί αναλυτές υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις για τέτοιου είδους επιθετικά σχέδια από τη Μόσχα.

Από την ανάλυση αυτή προκύπτει ένα δεύτερο ερώτημα: Γιατί η γραφειοκρατία των Βρυξελλών, η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και η ύπατη εκπρόσωπος της ΕΕ για την Άμυνα και την Ασφάλεια, Κάγια Κάλλας, καθώς και ο Πρόεδρος της Γαλλίας Εμ. Μακρον, υποστηρίζουν την άμεση στρατιωτική εμπλοκή της ΕΕ στην Ουκρανία;

Οποιαδήποτε στοιχειωδώς σοβαρή απάντηση σε αυτό το ερώτημα θα πρέπει να λάβει υπόψη παράγοντες όπως:

- 1. Διεκδίκηση μεγάλου μεριδίου στην αγορά στρατιωτικού υλικού για τις ευρωπαϊκές πολεμικές βιομηχανίες.
- 2. Τις γεωοικονομικές και ενεργεια-

κές ισορροπίες.

3. Τον έλεγχο των δομών τροφοδοσίας της Ευρώπης με ενέργεια. Και τον νεοπαγή όρο οικονομία του πολέμου αλλά και τον φόβο του πολέμου, ξεχωριστά ή συνδυαστικά, ως ψυχαναγκαστικά μέσα προς τους Ευρωπαίους πολίτες.

4. Και τον νεοπαγή όρο οικονομία του πολέμου αλλά και τον φόβο του πολέμου, ξεχωριστά ή συνδυαστικά, ως ψυχαναγκαστικά μέσα προς τους Ευρωπαίους πολίτες.

Η ρωσική απειλή ως εκφοβιστικός μηχανισμός πίεσης προς τους Ευρωπαίους πολίτες, ώστε να αποδεχθούν περικοπές σε κρίσιμους τομείς όπως το κοινωνικό κράτος, η κοινωνική πρόνοια, η καταπολέμηση της ανισότητας και το σύστημα υγείας, η Παιδεία, η Έρευνα θα πληγούν, προκειμένου να διοχετευτούν σε στρατιωτικούς εξοπλισμούς.

Η στρατιωτική επένδυση της ΕΕ

Το σχέδιο για την ευρωπαϊκή Άμυνα, όπως το παρουσίασε η πρόεδρος της Κομισιόν, προβλέπει μια επένδυση της τάξεως μεγέθους των 800 δις. ευρώ plus, για την αγορά στρατιωτικού εξοπλισμού από τις Ευρωπαϊκές πολεμικές βιομηχανίες, όπως Γαλλία, Ισπανία, Γερμανία και Ιταλία. Το ποσό αυτό θα εξασφαλιστεί με δανεισμό και με περικοπές δαπανών.

Η επιλογή της στρατιωτικοποίησης της ΕΕ δεν αποτελεί μόνο ένα στρατηγικό ή γεωπολιτικό ζήτημα, αλλά και μια απόφαση με βαθιές κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις, οι οποίες

ενδέχεται να επηρεάσουν καθοριστικά το μέλλον της Ευρώπης και των πολιτών της. Η συζήτηση για την πολιτική υπόσταση της ΕΕ και τη δημιουργία αυτόνομου αμυντικού μηχανισμού είναι κεντρική στρατηγική της Ένωσης για το μέλλον της. Παρότι η ανάγκη για αμυντική ενοποίηση είναι επιτακτική, η έλλειψη πολιτικής συναίνεσης και η μακροχρόνια εξάρτηση της Ε.Ε. από το ΝΑΤΟ καθιστούν τη διαδικασία αυτή ιδιαίτερα δύσκολη.

Η πιθανότητα ρωσικής επίθεσης σε κράτος-μέλος της ΕΕ κρίνεται χαμηλή λόγω στρατιωτικών, οικονομικών και γεωπολιτικών παραγόντων. Ενδεχόμενη ρωσική επιθετική ενέργεια κατά της Πολωνίας ή των κρατών της Βαλτικής θα ενεργοποιούσε το Άρθρο 5 της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας, οδηγώντας σε γενικευμένη στρατιωτική σύγκρουση με τις Ηνωμένες Πολιτείες και άλλα κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ.

Μια τέτοια εξέλιξη δεν εξυπηρετεί ούτε τη Μόσχα, ούτε τις Βρυξέλλες, ούτε την Ουάσινγκτον, στην παρούσα γεωπολιτική συγκυρία, παρά τις αυξημένες εντάσεις και τις ρητορικές πολεμικού χαρακτήρα που καταγράφονται σε διάφορα πολιτικά κέντρα.

Το μέλλον της ευρωπαϊκής ασφάλειας

Και ανακύπτει το εξής ερώτημα: Η στρατιωτικοποίηση της ΕΕ είναι ενδεδειγμένη απάντηση στην ρωσική στρατιωτική απειλή; Το σχέδιο της Κομισιόν για στρατηγική αυτονομία της ΕΕ

και απόκτηση αξιόπιστου ευρωπαϊκού στρατιωτικού μηχανισμού έχει χρονικό ορίζοντα. Εκτιμάται, ότι αυτά που σχεδιάζουν τώρα στην Κομισιόν για ολοκληρωμένη αμυντική αυτάρκεια της ΕΕ, μειωμένη εξάρτηση από τις ΗΠΑ και διαμόρφωση μιας πλήρως ανεξάρτητης στρατιωτικής ισχύος, ως ο αναβαθμός της κοινής ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής, θα είναι έτοιμη μετά το 2050, αν και εφόσον υπάρξει ομοφωνία, δύσκολο επίσης. Μέχρι τότε, η ΕΕ θα παραμείνει υπό την αμυντική ομπρέλα του ΝΑΤΟ, όμως αυτό θα κοστίσει ακριβά.

Θα αγοράσουν οι Ευρωπαίοι την ασφάλειά τους από το ΝΑΤΟ-ΗΠΑ μέσω της σημαντικής αύξησης των αμυντικών δαπανών. Παρόλα αυτά, το κρίσιμο ερώτημα παραμένει: Θα επενδύσει η Ευρώπη στην αμυντική της αυτάρκεια ή θα συνεχίσει να βασίζεται σε εξωτερικές εγγυήσεις ασφάλειας; Θα αναδειχτεί η ΕΕ σε σημαντικό πόλο, σε ένα πολυπολικό διεθνές σύστημα κατανομής ισχύος και επιρροής; Ή θα παραμείνει έρμαιο των διπλωματικών επιλογών των ΗΠΑ, αγοράζοντας ακριβά την ασφάλεια της από το ΝΑΤΟ (ΗΠΑ); Σε αυτά τα ερωτήματα ασφαλώς και υπάρχουν απαντήσεις. Όμως, για κάθε ερώτηση, δεν υπάρχει μόνο μία απάντηση, αλλά πολλές. Άρα, κατά την αυστηρή μαθηματική λογική, η εξίσωση, δεν έχει μία και μοναδική λύση... που σημαίνει ότι ή δεν έχει λύση ή δέχεται άπειρες λύσεις. ☐

*Πηγή κειμένου SLpress.gr

Παραινέσεις προς ανέργους 45+

Από τον Δρ Ευστράτιο Παπάνη

Οι εποχές είναι δύσκολες για όσους εργαζομένους άνω των 45 ετών αποφασίζουν είτε από ανάγκη είτε από ενσυνείδητη αλλαγή πλεύσης να αναζητήσουν εργασία.

Με υψηλά ποσοστά ανεργίας στις ηλικίες αυτές, κι ενώ, ως μεσήλικες, θα έπρεπε να απολαμβάνουν τους καρπούς των πολύχρονων προσπαθειών τους, πολλοί είναι αναγκασμένοι να αναθεωρήσουν τις σταθερές της ζωής τους και να επωμιστούν τις ενοχές ή τις ανασφάλειες μιας οδυνηρής και ψυχοφθόρου κατάστασης.

Και έχει αποδειχθεί πως η μεταβολή της επαγγελματικής και οικονομικής τους ευρωστίας επί τα χείρω, σχεδόν νομοτελειακά, οδηγεί σε διασάλευση της οικογενειακής ηρεμίας.

Μα αν τελικά κάποιος καταφέρει να διαχειριστεί την ανατροπή, πολύ δύσκολα θα αντέξει την κριτική του 28χρονου HR executive με μηνύες κολεγίων και μεταπτυχιακών στην Γηραιά Αλβιώνα, που θα καταδικάζει:

‘Δεν έχετε κάνει update (αντί επικαιροποίησης) τα προσόντα σας’. ‘Είστε ψηφιακά αναλφάβητος.. Η “Α.Ι.” τα καταφέρνει καλύτερα από σας..

Υπομονή. Ένα από τα βασικότερα λάθη των μεγαλύτερων, που επανέρχονται στον αγώνα για εξεύρεση εργασίας και προσωπικής ταυτότητας είναι η διάθεση για συμβουλές:

Μπορώ να διδάξω την επιχείρηση και τους νέους υπαλλήλους μέσα από την εμπειρία μου.

Η εμπειρία όμως δε διδάσκεται.. Βιώνεται.. Και καθώς ο εργασιακός μεσαίωνας εδραιώνει τα σκοτάδια του και οι αμοιβές έχουν πάρει την κατιούσα, οι απαιτήσεις των προηγούμενων δεκαετιών και τα ελάχιστα των συλλογικών κεκτημένων πλέον φαντάζουν πολυτέλεια και casus belli για το επάρατο ΔΝΤ.

Εάν δεν έχετε κάποια στρατηγική για πρόκληση επανάστασης από τα αβανταρισμένα ληϊκά στρώματα, μη μεμψιμοιρείτε: Κατά πάσα πιθανότητα θα σιωπήσετε για τη μείωση των μισθών και θα δεχθείτε τον υποβιβασμό σε κατώτερες θέσεις στην ιεραρχία, πέρα από όσα είχατε συνηθίσει στις προηγούμενες ένδοξες στιγμές της καριέρας σας. Τότε που αλληλέγγυοι οι συνδικαλιστές, πριν υπουργοποιηθούν, φρόντιζαν να κηρύττουν απεργίες για τα δίκαια του εργάτη.

Αναλογιστείτε πόσο δύσκολο ήταν στα είκοσι σας χρόνια να συνεργαστείτε με κάποιον στριφνό και ανελαστικό πεννητάρη.

Πόσο μάλλον τώρα, που οι νεαρότεροι αποτελούν φθινό και ανασφάλιστο

Νίκος Χατζηκυριάκος Γκίκας (Θέα των Αθηνών)

εργατικό δυναμικό, δεν έχουν οικογενειακές υποχρεώσεις, όπως εσείς, ώστε να θέτουν εν αμφιβολία την αφοσίωσή τους στην εταιρεία, γεννήθηκαν μέσα στο διαδίκτυο και στα social media, μπορούν άνετα να υπομείνουν επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα, ανέχονται τις ελαστικές σχέσεις εργασίας.. Εν ολίγοις οι νέοι είναι εύκαμπτοι, χωρίς συλλογική συνείδηση και μακροχρόνια στρατηγική, δίχως επιτακτικά αιτήματα για μονιμότητα και ασφάλεια, ανοικτοί στο να ενστερνιστούν τη φιλοσοφία της επιχείρησης, παρά να τη διαμορφώσουν, ιδανικοί για εκμετάλλευση από τους στυγνούς καπιταλιστές και τους ιερείς του χρήματος. Εξάλλου, έχουν όλο το χρόνο, για να τα αλλιάξουν όλα ετούτα.

Και να ήταν μόνο αυτά.. Στην Ελλάδα ο ηλικιακός ρατσισμός ανθεί πολύ περισσότερο από οποιαδήποτε ονειροπόληση ακραίων κομμάτων για διακρίσεις ανάμεσα στους πολίτες. Κάθε ηλικιακή κατηγορία έχει τα δικά της γκέτο και αγκυλώσεις στον πολιτισμό, τις νόρμες, τη διασκέδαση, τη γλώσσα, τις αξίες και απαξίες. Η διαγενεακή επικοινωνία χωλαίνει.

Εάν ο εργαζόμενος των 45+ δεν μπορεί να θυμηθεί, αν χάσει προσωρινά

την ικανότητα εστίασης και προσοχής, αν κουραστεί, όλοι θα μεμφθούν το άχθος των χρόνων, που τον βαραίνουν και τον καθιστούν λιγότερο παραγωγικό. Αν όμως σε παρόμοια ατοπήματα υποπέσει ο νεαρός, απλώς θα πουν ότι αγχώθηκε..

Καχυποψία, λοιπόν, για τη σωματική ρώμη, που φθίνει, αμφιβολία για την ικανότητα μιας νέας αρχής, υποψίες πως ο εργαζόμενος 45+ ψάχνει μια ευκαιριακή απασχόληση μέχρι τη σύνταξη, μη σκοπεύοντας να επενδύσει σοβαρά στη νέα θέση..

Να τι να προσέξετε, όσοι θα βγείτε ξανά στο επίπονο ταξίδι της επαγγελματικής επανένταξης, γνωρίζοντας πως οι καιροί δεν θα σας χαριστούν..

–Ακολουθήστε τις δεξιότητές σας και όχι τα όνειρά σας. Εδώ πια που φτάσατε ξέρετε πως τερτίπια του νου οι ονειροπολήσεις και η σκληρή δουλειά, η στρατηγική, η λεπτομέρεια, ο ρεαλισμός, η επικοινωνία με συναδέλφους είναι τα στοιχεία εκείνα, που καθιστούν ελκυστικό ένα εργασιακό περιβάλλον. Η πείρα, αν μη τι άλλο, αποστρέφεται τις ηλάνες. Αφήστε τους νεότερους να ματαιώνονται από αυτές..

–Αξιοποιήστε την εμπειρία σας, χωρίς να την διατυμπανίζετε. Οι συνθήκες

αλλιάζουν ταχύτατα και οι τρόποι σας, που κάποτε ήταν λειτουργικοί, σήμερα ίσως οδηγούν σε λανθασμένες τακτικές. Ανοίξτε το μυαλό σε νέα ερεθίσματα, αλλά προσπαθήστε να τα συνδέσετε και γνωστικά και συναισθηματικά με τον πλούτο των γνώσεων, που ήδη κατέχετε.

–Τονίστε στο βιογραφικό σας τη διάθεση να συμφιλώσετε το παλιό με το καινοτόμο και απομακρύνετε από αυτό όλα τα άσχετα με τη θέση που επιδιώκετε. Στο κάτω κάτω ένα φλύαρο, πολυσέληδο απάνθισμα των επιτευγμάτων σας θα τρομάξει τον ανταγωνιστικό νεαρό, που ενδεχομένως να το εξετάσει.

–Επιμεληθείτε τη φυσική σας κατάσταση, για να αποφύγετε τις στερεοτυπίες των νέων απέναντί σας. Κανείς δεν επιθυμεί να δείχνει γεροντότερος από όσο είναι. Κατά πάσα πιθανότητα μέσω της σοφίας και της αποκτηθείσας τεχνικής, μπορείτε να κάνετε πολλή περισσότερα καλύτερα και γρηγορότερα από αυτούς. Μην τους προκαλείτε όμως σε πεδία, που δεν αντέχετε πλέον. Να θυμάστε ότι ένας νεανίζων μεσήλικας, συνήθως αποτελεί καρικατούρα, εάν τις καθηλώσεις προηγούμενων σταδίων επιχειρήσει να εκτονώσει ετεροχρονισμένα. Η γνώση και παραδοχή

Νίκος Χατζηκυριάκος Γκίκας (Σπίτια της Αθήνας)

των ορίων είναι η μεγαλύτερη αρετή..

-Το σύστημα σας αδίκησε, σας προκάλεσε, ανέκοψε την ανοδική πορεία, διασάλευσε την οικογενειακή αρμονία, ανέτρεψε τα σχέδια, διακύβευσε τα πρότυπα για τα παιδιά σας. Μην αφήσετε την πικρία να γίνει αντικοινωνικότητα, μαρασμός, νοσταλγία, παραίτηση, κατάθλιψη, εκδίκηση. Η ζωή δεν χρωστά σε κανέναν. Αλλά συνηθίζει, με πρόσχημα τη συγκυρία, να δίνει δεύτερες ευκαιρίες στους αποφασισμένους.

-Αναζητήστε συναισθηματική λύτρωση στα οικογενειακά και φιλικά σας δίκτυα. Μην απομονωθείτε. Όσοι παραμείνουν δίπλα σας, τώρα που δοκιμάζεσθε, θα αποτελέσουν τους μελλοντικούς πυλώνες της ζωής σας. Είναι η ώρα της αποτίμησης και του ξεκαθαρίσματος.

-Αποβάλλετε από το περιβάλλον σας όλους όσους απλώς θρηνούν, χωρίς να δραστηριοποιούνται, που κατακρίνουν, δίχως να αντιπροτείνουν, πετάξτε τους επαγγελματίες των επιδομάτων ανεργίας και απομακρυνθείτε από τους πελάτες των γραφείων του ΟΑΕΔ. Αν όλοι επιμένουν να σας εντάσσουν και να σας χαρακτηρίζουν ευάλωτη ομάδα, εσείς διαφοροποιωθείτε από αυτόν τον κοινωνικό ευτελισμό. Η διαφορετικότητά σας είναι εκείνο το στοιχείο, που θα σας εξασφαλίσει μια αξιοπρεπή εργασία. Και στο βιογραφικό σας τις ιδιαιτερότητες και τις αποκλίσεις των δυνατοτήτων σας από το μέσο εργαζόμενο να αναφέρετε.

-Επανασυνδεθείτε με άτομα που γνωρίζετε από προηγούμενα εργασιακά σας πλαίσια και παλιούς συνοδοιπόρους στην επαγγελματική κονίστρα. Εξηγήστε τους την ατυχία σας, λόγω της γενικευμένης κρίσης, και ζητήστε τους να γίνουν πολυπληθασιαστές των αναζητήσεών σας. Η προσωπική σύσταση αποτελεί έναν από τους καλύτερους τρόπους αποκατάστασης, όσο η εμπιστοσύνη αποτελεί έναν από τα βασικότερα κριτήρια πρόσληψης.

-Όση ασφάλεια κι αν προσφέρει το τετριμμένο, η ηδονή εμφωλεύει πάντα στο ριψοκίνδυνο και το άγνωστο. Μην διστάσετε να εκπαιδευθείτε από την αρχή σε ένα εντελώς νέο γνωστικό αντικείμενο. Τα περισσότερα Πανεπιστήμια προσφέρουν, ακόμα και μέσω κινητών, μαθήματα. Είναι οι υλοποιήσιμες και εξαργυρώσιμες γνώσεις που μετρούν, παρά η συλλογή πτυχίων χωρίς αντίκρισμα και άσχετων σεμιναρίων.

-Το κράτος υποχωρεί από παντού. Ο κίνδυνος των πολυεθνικών και των εργασιακών συνθηκών υποδοúlωσης ελλοχεύει. Καιρός να ενώσετε τις δυνάμεις σας πολλοί άνεργοι μαζί και να το υποκαταστήσετε σε νευραλγικούς τομείς, που έχουν μόνιμες ανάγκες, βάζοντας ως κριτήριο τον άνθρωπο, τον πολιτισμό, την κοινωνία, το περιβάλλον. Κοινωνιολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, εργαζόμενοι στην ψυχική υγεία συνεργαστείτε για να ιδρύσετε τη

δική σας δομή πρόνοιας με επίκεντρο τον άνθρωπο.

-Μην αναλώνεστε σε δίμηνα, τρίμηνα, πεντάμηνα. Μην παρακαλάτε πολιτικούς, συνδικαλιστές, εργατοπατέρες. Οι φελλοί που επέπλεαν, σταδιακά βουλιάζουν. Το βασικότερο προσόν, για να βρεις δουλειά είναι να διατηρείς την ελπίδα, την εγρήγορση.

-Εμπλουτίστε το βιογραφικό σας με κοινωνικές δράσεις και στρατηγικές αλληλεγγύης. Πάρτε εσείς την πρωτοβουλία γι' αυτές. Εκεί θα γνωρίσετε ανθρώπους κλειδιά για το μέλλον σας, που θα δουν τις οργανωτικές σας ικανότητες και κυρίως θα αισθανθείτε χρήσιμοι.

-Κατασκευάστε καταλόγους διαδικτυακών ιστοτόπων εύρεσης εργασίας και φροντίστε να ενημερώνετε τακτικά. Στείλτε αθρόα το βιογραφικό και τη συνοδευτική επιστολή σας. Ζητήστε συστατικές και πείτε σε όλους ότι είστε διαθέσιμοι για εργασία.

-Βελτιώστε τα ελληνικά και τις ξένες γλώσσες σας. Κανείς δεν προσλαμβάνει ανορθόγραφους.

-Κατά τη διάρκεια της ανεργίας μειώστε τα έξοδά σας, αλλά μην χάσετε την ποιότητα της ζωής και την υγεία σας, η οποία δεν προσμετράται με καταναλωτικά αγαθά.

-Προπαρασκευαστείτε για επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα. Αδράξτε κάθε ευκαιρία, όπου αυτή εμφανίζεται.

-Η αξία σου, που απορρέει από το γεγονός ότι είσαι άνθρωπος, δεν αμφι-

σβητείται από το πρόσκαιρο της ανεργίας σου. Αναγνώρισέ την, πρώτος εσύ στον εαυτό σου.

-Απόφυγε κάθε σκέψη για παρανομία και εύκολο κέρδος. Κανείς δε χαρίζει χρήματα εύκολα.

-Προετοιμαστείτε για νέες αρχές, ακόμα κι αν είναι από το μηδέν και μην πενθείτε για όσα χάσατε.

-Εκπαιδευθείτε σε νέες δεξιότητες και επεκτείνετε ταλέντα που μέχρι τώρα δεν υποψιάζοσαστε ή αγνοούσατε. Αναπτύξτε τα κοινωνικά δίκτυα γεφύρωσης, εκείνα που θα σας διασυνδέσουν με όλες τις κοινωνικές ομάδες κι όχι μόνο με όσους σας μοιάζουν.

-Εξασκηθείτε στη διεκδικητικότητα, την κοινωνικότητα, τον αυτοσεβασμό. Δείξτε σε όλους ότι κατέχετε ιδιότητες, που σπάνια θα βρουν σε κάποιον άλλο.

-Μην απογοητεύεστε εάν κανείς δεν απαντά στα βιογραφικά που στέλνετε. Ακόμα και πριν την κρίση η αναλογία ήταν 100 αιτήσεις για 1 συνέντευξη. Εξακολουθείτε να δοκιμάζετε, ακόμα κι αν διαθέτετε απασχόληση, ανανεώνοντας διαρκώς τις γνώσεις σας.

-Δύσκολα ένας εργοδότης μπορεί να αντισταθεί στο πάθος σας, την παιδεία και την αυτο-οργάνωση. Μην μέμφεστε τους προηγούμενους προϊσταμένους σας, αλλά μάθετε τα πάντα για τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς, στους οποίους θα κάνετε αίτηση. ☐

Κυκλαδίτισσες

Άγνωστες ιστορίες γυναικών των Κυκλάδων

Η έκθεση παρουσιάζεται στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης και περιλαμβάνει περίπου 180 έργα, όλα δημιουργίες της τέχνης των Κυκλάδων που χρονολογούνται από την πρώιμη προϊστορία μέχρι τον 17ο αιώνα .

Οι Κυκλάδες, γνωστές για την ομορφιά και τη σπουδαία πολιτιστική κληρονομιά τους, αποτέλεσαν διαχρονικά το λίκνο ενός πολιτισμού που ύμνησε τη γυναίκα όσο λίγοι στον κόσμο.

Η έκθεση Κυκλαδίτισσες. Άγνωστες ιστορίες γυναικών των Κυκλάδων του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης αποτίνει φόρο τιμής στις γυναίκες των Κυκλάδων, φωτίζοντας τη ζωή και τον ρόλο τους στις κοινωνίες των νησιών του Αρχιπελάγους από τη Νεολιθική περίοδο μέχρι και τον 19ο αιώνα. Πάνω από 180 εμβληματικά έργα, τα περισσότερα εκ των οποίων δεν έχουν ταξιδέψει ποτέ εκτός Κυκλάδων, ενώ άλλα παρουσιάζονται για πρώτη φορά στο ευρύ κοινό, αποκαλύπτουν τον γοητευτικό κόσμο των γυναικών, οι οποίες βγαίνουν από την αφάνεια και μας διηγούνται τις άγνωστες ιστορίες τους. Έργα μοναδικής καλλιτεχνικής αξίας σκιαγραφούν την υπόσταση της

Κυκλαδίτισσας ως θεά, ιέρεια, λατρεύτρια, μητέρα, σύζυγο, έμπορο, αγωνίστρια, διανοούμενη και άλλοτε ως εικόνα φόβου, ως θύμα έμφυλης βίας ή ως αντικείμενο πόθου. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζουν τρία έργα λόγω μοναδικότητας και μεγέθους: η κολλοσική Κόρη της Θήρας των αρχαϊκών χρόνων, η οποία εκτίθεται για πρώτη φορά στο κοινό, η εμβληματική τοιχογραφία των «Γυναικών στο Άδυτο» από το Ακρωτήριο της Θήρας και η Άρτεμις Ελαφνύβηλος από τη Δήλο, ένα άγαλμα της Ελληνιστικής περιόδου, το οποίο για πρώτη φορά εκτίθεται εκτός νησιού. Η έκθεση καλεί τον επισκέπτη να ανακαλύψει ξανά την ιστορία των γυναικών που διαμόρφωσαν με τον δικό τους, μοναδικό τρόπο την πολιτιστική ταυτότητα των Κυκλάδων.

Γιατί όμως οι Κυκλαδίτισσες;

Το νησιωτικό σύμπλεγμα προσφέρει πληθώρα πηγών που σχετίζονται με τους πολλαπλούς ρόλους που κλήθηκαν οι γυναίκες να υπηρετήσουν στα νησιά του Αιγαίου. Ποτέ μέχρι σήμερα δεν επιχειρήθηκε να παρουσιαστεί η ιστορία τους μέσα από την ανάλυση των αρχαιολογικών και ιστορικών πηγών με τρόπο συνεχή και εύληπτο, ιδιαίτερα στο πλαίσιο μιας έκθεσης που να απευθύνεται στο ευρύ κοινό.

Η έκθεση θέτει την Κυκλαδίτισσα στο επίκεντρο όχι μόνο γιατί μπορεί να

αφηγηθεί την ιστορία των νησιών με έναν διαφορετικό τρόπο σε σχέση με την ιστορία «των ανδρών», αλλά και γιατί οι Κυκλαδίτισσες παρουσιάζουν ενδιαφέρουσες ομοιότητες και διαφοροποιήσεις στους ρόλους τους μέσα στον χρόνο.

Οι Κυκλαδίτισσες είναι εκείνες οι γυναίκες που θεοποιούνται στην Προϊστορία αποτελώντας κύρια έκφραση του θείου. Είναι οι γυναίκες που περιθωροποιούνται στα πρώιμα ιστορικά χρόνια πριν αρχίσουν να καταλαμβάνουν σημαντική έως και κυρίαρχη θέση στην Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδο. Είναι οι ταξιδιώτισσες που από μέρη μακρινά έρχονται και συναντούν τη μοίρα τους στις Κυκλάδες. Οι θεές και αγίες των θρησκειών των νησιών που προσφέρουν ανακούφιση και γιατροιά. Αυτές που από θεές της φύσης και της γονιμότητας μετατρέπονται σε προστάτιδες της θάλασσας και των ναυτικών. Είναι οι δυναμικές γυναίκες που επηρέασαν μετέπειτα τη διαμόρφωση του σύγχρονου ελληνικού κράτους και συνέβαλαν τα μέγιστα στην Ελληνική Επανάσταση ορμώντας από τη νησιωτικότητα του τόπου τους.

Πρόκειται για τη δεύτερη έκθεση που εντάσσεται στη νέα σειρά αρχαιολογικών εκθέσεων «Ιστορίες Ανθρώπων» του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης, η

οποία προσεγγίζει ιστορίες για τον βίο, τα ήθη και τα έργα των θνητών, που επηρέασαν μετέπειτα τη ζωή και τις αντιλήψεις των μεταγενέστερων γενεών. Ως εκ τούτου, η έκθεση για τις Κυκλαδίτισσες αποκτά και έναν χαρακτήρα έντονα συναισθηματικό, καθώς η προβολή των άγνωστων ιστοριών τους μας θυμίζει ότι πίσω από τον σπουδαίο νησιωτικό πολιτισμό βρίσκονταν ανέκαθεν οι γυναίκες που άφησαν το σημάδι τους στην ιστορία.

Η έκθεση, η οποία αποτελεί την πρώτη κοινή δράση του Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης και της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων, σε εφαρμογή του Μνημονίου Συνεργασίας που υπογράφηκε στις 17 Μαΐου του 2024 με στόχο τη μελέτη και την προβολή του Κυκλαδικού πολιτισμού στην Ελλάδα και το εξωτερικό, θα ταξιδέψει στον τόπο καταγωγής των ευρημάτων και θα παρουσιαστεί αυτούσια στο ανακαινισμένο Αρχαιολογικό Μουσείο της Θήρας.

Info

Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης,
Μέγαρο Σταθάτου,
Βασιλίσσης Σοφίας & Ηροδότου 1.
Διάρκεια έκθεσης έως 4 Μαΐου 2025.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΓΚΙΚΑ Grand Tour

Λόρδος Βύρων (Ζ. Τόμας Φίλιπς)

Με την ευκαιρία μιας νέας συνεργασίας ανάμεσα στη Βρετανική Πρεσβεία στην Αθήνα και το Μουσείο Μπενάκη, η Κυβερνητική Συλλογή Τέχνης του Ηνωμένου Βασιλείου με μεγάλη χαρά παραχώρησε σε καθεστώς μακροχρόνιου δανεισμού δεκαεπτά έργα τέχνης από τη βρετανική πρεσβευτική κατοικία προς έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού και στην Πινακοθήκη Γκίκα. Τα σημαντικά αυτά έργα από τον 19ο και 20ό αιώνα εντάσσονται στους χώρους των μόνιμων συλλογών και ακολουθούν τη θεματική της μουσειακής αφήγησης. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνουν νέα και

απρόσμενα συναντήματα και αναδεικνύουν τόσο τις κοινές ιστορίες όσο και τους ισχυρούς πολιτισμικούς και διπλωματικούς δεσμούς μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ελλάδας. Ένα από τα πιο εξέχοντα έργα αυτής της αναδυόμενης έκθεσης είναι μια προσωπογραφία του λόρδου Βύρωνα από τον Thomas Philips. Το έτος 2024 συμπληρώθηκαν διακόσια χρόνια από τον θάνατο του φιλέλληνα ποιητή και η έκθεση της προσωπογραφίας τιμά αυτή την επέτειο. Έργα των Joseph και Anton Schranz προσφέρουν μια εικόνα των ελληνικών νησιών κατά τον 19ο αιώνα, ενώ οι ελαιογραφίες και υδατογραφίες του Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα και του John Craxton που εκτίθενται

στην μοντερνιστική αθηναϊκή κατοικία του πρώτου, όπου σήμερα στεγάζεται η Πινακοθήκη Γκίκα, ζωντανεύουν τη μακρόχρονη φιιλία και τις καλλιτεχνικές αλληλοεπιδράσεις των δύο εξεχόντων καλλιτεχνών του 20ού αιώνα. Η Κυβερνητική Συλλογή Τέχνης του Ηνωμένου Βασιλείου αποτελεί έναν μοναδικό πολιτιστικό θησαυρό, που προάγει τη βρετανική τέχνη μέσω της τοποθέτησης έργων σε βρετανικά κυβερνητικά κτήρια σε όλο τον κόσμο. Τα δύο τρίτα της Συλλογής εκτίθενται σε γραφεία υπουργείων και διπλωματικές κατοικίες σχεδόν σε κάθε πρωτεύουσα του κόσμου. Για πάνω από 120 χρόνια και με σχεδόν 15.000 έργα τέχνης που χρονολογούνται σε διά-

στημα έξι αιώνων, η Κυβερνητική Συλλογή Τέχνης του Ηνωμένου Βασιλείου εμπλουτίζεται διαρκώς με την απόκτηση νέων έργων, τα οποία αντανακλούν την ποικιλομορφία της βρετανικής κοινωνίας. Η Συλλογή στοχεύει στη διεύρυνση της πρόσβασης και συμμετοχής του κοινού στο απόθεμά της μέσα από ψηφιακές πλατφόρμες και συνέργειες σε όλο τον κόσμο.

Info

Πινακοθήκη Γκίκα, Κριεζώτου 3
Διάρκεια έκθεσης έως 1/6/2025

Ποιητική
Αδεία

Ὁ Βωμός τῆς Πατρίδος

Τρέξατε ἀδελφία, τρέξατε
ψυχὰι θερμαί, γενναῖαι·
εἰς τὸν βωμὸν τριγύρω
τῆς πατρίδος ἀστράπτοντα
τρέξατε πάντες.

Ἄς παύσωσ' ἢ διχόνοιοι
ποὺ ρίχνουσι τὰ ἔθνη
τυφλά, ὑπὸ τὰ σκληρότατα
ὀνύχια τῶν ἀγρύπνων
δολίων τυράννων.

Τρέξατ' ἐδῶ· συμφώνως
τοὺς χοροὺς ἄς συμπλέξωμεν,
προσφέρων ὁ καθένας
λαμπρὰν θυσίαν, πολύτιμον,
εἰς τὴν πατρίδα.

Ἐδῶ ἄς καθιερώσωμεν
τὰ πάθη μας προθύμως·

τ' ἄρματα ἡμεῖς ἀδράξαμεν
μόνον διὰ τὸ πληγώσωμεν
τοῦ Ὄσμᾶν τὰ στήθη.

Ἐδῶ πάντα τὰ πλούτη μας
ἄς χύσωμεν· ἐν ὧσιν
γυμνὸν σπαθὶ βαστοῦμεν
μας φθάνουσι τὰ φύλλα
τίμια τῆς δάφνης.

Κ' ὕστερ', ἀφ' οὗ συντρίψωμεν
τὸν ἔχθιστον ζυγόν,
ἄλλα ὅχι ἀβέβαια πλούτη
θέλει μᾶς δώσει πάλιν
ἡ ἐλευθερία.

Ἐδῶ ἡδονὰς καὶ ἀνάπαυσιν
ὦ φίλοι ἄς παραιτήσωμεν·
ξηρὴ πέτρα τὸ στρῶμα,
φαρμάκι τὸ ψωμὶ

τῆς δουλείας εἶναι.

Ἐδῶ, σὰν ἀναθήματα,
εἰς τὸν βωμὸν πλησίον,
τοὺς συγγενεῖς, τὰ τέκνα μας
ἀγαπητά, τοὺς γέροντας
τώρα ἄς ἀφήσωμεν.

Πάντα ὅσα εἰς τὴν καρδίαν μας
εἶναι ἀκριβή, δὲν πρέπει
εἰς ἄνδρας ποὺ τρομάζουν
ἐμπροσθεν εἰς ἀνόητον
βάρβαρον σκῆπτρον.

Οὔτε ἡ ζωὴ δὲν πρέπει.
Τρέξατε ἀδελφία, τρέξατε·
συμμέτρως ἐχορεύσαμεν,
σύμμετρα ἄς ἀποθάνωμεν
διὰ τὴν πατρίδα.

Ανδρέας Κάλβος

Στέλιος Παρασκευόπουλος

Μνήμα Βαθύ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Η πορεία και η μοίρα του Ελληνισμού, είτε στις φωτοστεφανωμένες οικουμενικές δόξες του είτε στις ανείπωτες συμφορές του, είναι απόλυτα ταυτισμένη με την εθνική θρησκεία και την εθνική γλώσσα των Ελλήνων.

Η Ορθοδοξία τους, είναι συνυφασμένη με τα ήθη τους, τον χαρακτήρα τους, την οικογενειακή τους ζωή, τις μυρωδιές της γης τους. Οι μεγάλες της γιορτές, όπως έλεγε ο Θεοτοκάς, ο Ευαγγελισμός, το Πάσχα, ο Δεκαπενταύγουστος, τα Χριστούγεννα και άλλες, είναι κάθε χρόνο οι μεγάλες ημέρες της Ελλάδος, οι ημέρες όπου το εθνικό σύνολο αισθάνεται περισσότερο από κάθε άλλη φορά την ενότητά του, την αλληλεγγύη του, την αμοιβαία αγάπη των μελών του.

Η γλώσσα τους, η γεννημένη ελληνική στις αμμουδιές του Ομήρου, είναι ο πνευματικός τους δίαυλος που τους ενώνει κατευθείαν με τα χώματά τους, με τα τοπία του φωτός και των λιτών γραμμών, με τις συνήθειες των ανθρώπων του γενέθλιου τόπου τους, με τους τάφους των ευκλέων προπατόρων τους –με όλους εκείνους τους προγενέστερους από αυτούς, οι οποίοι με τα ανδραγαθήματα και τις θυσίες τους, με τα λάθη τους και τις αβελτηρίες τους, συντάξαν την ελληνική Ιστορία.

Βαριά χτυπούν τα σήμαντρα, τότε δοξαστικά και τότε δακρυσμένα, στην ατελείωτη πορεία του Γένους των Ελλήνων: Αρχαία Ελλάδα, αλεξανδρινοί χρόνοι, ελληνιστική περίοδος, ρωμαϊκοί αιώνες, χιλιόχρονη χριστιανική Αυτοκρατορία της Ανατολής, Τουρκοκρατία, Επανάσταση του '21, βαλκανικοί πόλεμοι, Σμύρνη, έπος του '40..., «βαριά σταμνιά γιομάτα με τη στάχτη των προγόνων». Μνήμα βαθύ.

Ορθοδοξία, Γλώσσα, Ιστορία, είναι η ταυτότητα του Ελληνισμού. Είναι βαριά αυτή η ταυτότητα, και γίνεται ασήκωτη ιδίως εάν θελήσουν οι Έλληνες να την μεταφέρουν στους σημερινούς σύγχρονους συρμούς –για να την πάνε φρεσκότερη ακόμη πιο μακριά. Μπορεί οι ώμοι τους να μην αντέχουν αυτό το βαρύ φορτίο. Ίσως και να μην φτάνει οι ίδιοι που καλούνται να πληρώσουν την Ιστορία τους και να εξελίσουν τις ρίζες τους. «Είναι μεγάλο πρόβλημα να έχεις μεγάλη Ιστορία. Διότι, έχεις περισσότερες μνήμες απ' ότι μπορείς να σηκώσεις». Ωστόσο, θα ευθύνονται οι Έλληνες –και μόνον οι Έλληνες, εάν αφήσουν το σκουλήκι να περπατήσει και να εισχωρήσει ανεμπόδιστο στην καρδιά του απιδιού. Τότε, ας μείνουν στην απόσυρσή τους –στων όχλων τα πανηγύρια και στους εορτασμούς του μηδενός. «Παρά τον θάνατον, εις αιώνα τον άπαντα ακμάζομεν» (Ανδρέας Εμπειρικός).

ISBN:978-960-08-0873-5

Σελίδες: 266

Σχήμα: 14x21

Τιμή: 14€

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1891

Σόλωνος 116, 106 81 Αθήνα

T: 210 3833434, F: 210 3832294

E: contact@isideris.gr, S: www.isideris.gr

«Χρυσή γραμμή ατελειότητα»: μια καταβύθιση στην πολιτισμική μας διαδρομή.

(Λίγα λόγια για το βιβλίο «Μνήμα Βαθύ», του Στέλιου Παρασκευόπουλου)

Από την Ιωάννα Τσιβάκου

Ομότιμη Καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου

Δολοφονία Καποδίστρια. Ζωγραφική Διονύσιος Τσάκος

Μερικές φορές έχεις τη διάθεση να μιλήσεις για ένα βιβλίο όχι τόσο από ενθουσιασμό για την επιστημονική αντικειμενικότητα της επιχειρηματολογίας του, αλλά κυρίως για το ήθος που το διαποτίζει. Τέτοιο είναι το βιβλίο που μόλις μας χάρισε ο Στέλιος Παρασκευόπουλος (έκδοση Ιανουαρίου 2021, από τις εκδόσεις Ι. Σιδέρης). Βιβλία αυτού του είδους, τα οποία αφηγούνται και αξιολογούν ιστορικές καταστάσεις που σημάδεψαν και εξακολουθούν να σημαδεύουν τις τύχες του λαού του οποίου αποτελείς αναπόσπαστο μέρος, αφυπνίζουν τον νου αλλά αγγίζουν και τις πηγές του θυμικού σου. Κι αυτό, διότι διαισθάνεσαι –σε περιπτώσεις μάλιστα που η ιστορική αφήγηση εμποτίζεται με τη λογοτεχνική γραφή, όπως στην προκειμένη περίπτωση– ότι η εκ μέρους του συγγραφέα προσέγγιση της ιστορίας αποπνέει μεν βαθειά συμπάθεια και κατανόηση για τα εξιστορούμενα, μαρτυρεί δε και το πάθος του να συμβάλει στην εμβάθυνση της εθνικής μας αυτογνωσίας, ώστε να μπορέσουμε να βαδίσουμε ελεύθερα και περήφανα στο μέλλον που διανοίγεται μπροστά μας.

Ο Παρασκευόπουλος δεν είναι επαγγελματίας ιστορικός. Ωστόσο, είναι φανερό πως είναι ένας άνθρωπος που έχει μελετήσει σε βάθος την ελληνική ιστορία και, κυρίως, έχει εντυπώσει στον ελληνικό πολιτισμό. Είναι ευτύχημα που η χώρα εξακολουθεί να διαθέτει ανθρώπους των οποίων η πνευματική καλλιέργεια ανάγεται στη σφαίρα της λογοισύνης, καθώς έχουν εγκύψει στα νάματα του ελληνικού πολιτισμού, όπως είναι η θρησκεία και η γλώσσα. Και το σπουδαιότερο, που νοιώθουν την ανάγκη, σήμερα, στα 200 χρόνια από την επανάσταση του 1821, να καταθέσουν τις σκέψεις και τις προτάσεις τους ως το δικό τους στέφανο στο μνήμα όλων όσων μόχθησαν για να κρατήσουν άσβεστο το φως του ελληνικού πολιτισμού.

Οπαδός της ελληνικής πολιτισμικής συνέχειας, υποστηρίζει πως ο μεν ρωμαϊκός πολιτισμός μοιράζεται με το ελληνικό/ελληνιστικό πνεύμα, ενώ ο χριστιανισμός, με όχημα την ελληνική γλώσσα εξαπλώνεται στον τότε ελληνόφωνο κόσμο της Ανατολής, προσαρμοζόμενος στο οικουμενικό πνεύμα του ελληνισμού. Η αμοιβαία διείσδυση χριστιανικού/ιουδαϊκού πολιτισμού και

ελληνικού/ρωμαϊκού συνετέλεσε στην ανάδειξη του κυρίαρχου στη βυζαντινή αυτοκρατορία ελληνοχριστιανικού πολιτισμού, αλλά και στη συνέχειά του, με ελάχιστες μεταβολές, στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα.

Χωρίς να αρνείται ο Παρασκευόπουλος την αρχαία ελληνική κληρονομιά, υποστηρίζει πως ο Έλληνας που επιχείρησε με την επανάσταση του 1821 να ιδρύσει ανεξάρτητο ελληνικό κράτος, είλκε την καταγωγή του κυρίως από το βυζαντινό του παρελθόν, γι' αυτό και η ορθόδοξη λατρεία ήταν και είναι από τις θεμελιακές συνιστώσες του ελληνικού πολιτισμού. Ίσως, ο επαγγελματίας ιστοριογράφος να προσάψει στον συγγραφέα ότι κρίσιμα ζητήματα, όπως την ώσμωση του αρχαίου με τον χριστιανικό πολιτισμό, δεν τα επεξεργάζεται με εμβριθή επιστημονικό/συμπερασματικό λόγο αποδεικτικό των απόψεών του. Προσωπικά, πιστεύω πως μια συνοπτική περιήγηση στην ελληνική ιστορία θα ήταν αδύνατον να επιλέξει έναν αμιγή επιστημονικό λόγο, Γι' αυτό, κατά τη γνώμη μου, ανήκει στα πλεονεκτήματα του βιβλίου ότι ο συγγραφέας καταθέτει τις απόψεις του με γλαφυρές αδρομερείς περιγραφές, χωρίς να παραλείπει

τις αναφορές σε κορυφαία ιστορικά και πολιτισμικά στοιχειακά δεδομένα, όπως είναι η γλώσσα και η θρησκευτική πίστη. Επιπλέον, παραθέτει προς ενίσχυση των θέσεών του, ταυτόσημες απόψεις έγκριτων Ελλήνων ιστορικών και συγγραφέων (παραδείγματος χάριν του Θεοτοκά, του Καζαντζάκη, του Ελύτη, της Αρβελιέρ, του Σβορώνου, του Κοττογιώργη, κ.ά.), καθώς και αρκετών ξένων ιστορικών (ενδεικτικά, των Κάρολου Κρουμπάχερ, Αρνούτ Τόινμπι, Τόμας Γκόρντον, κ.ά.).

Αποτελεί κεντρική θέση του βιβλίου η άποψη πως η διατήρηση υπό τον τουρκικό ζυγό της ελληνικής γλώσσας και του ορθόδοξου χριστιανικού θρησκευματος, συνέβαλαν στο να διατηρηθεί άσβεστη η δίψα των υπόδουλου ελληνισμού για απελευθέρωση της χαμένης του πρωτεύουσας, όπως φαντασιωνόταν την Κωνσταντινούπολη, εξ ου και την επαναστατική του ορμή τροφοδοτούσε η διακαής επιθυμία του να συνεχίσει τον ελεύθερο βίο του από και που είχε σταματήσει, δηλαδή από το 1453. Η ίδια αυτή επιθυμία διατηρήθηκε καθ' όλον τον 19ο αιώνα, έως τη μικρασιατική καταστροφή που ήλθε να δώσει τραγικό τέλος στο εθνικό όνειρο της Μεγάλης Ιδέας.

Την παραπάνω θέση επαληθεύουν και τα πρώτα ελληνικά συντάγματα, καθώς τονίζουν εμφαντικά την πίστη του γένους και των επαναστατημένων στο ορθόδοξο δόγμα αλλά και στον θεσμό της Βασιλείας. Το γόντρο του βασιλιά κρατούσε από τα βυζαντινά χρόνια, και έρχεται να προστεθεί στην επιχειρηματολογική αντιπαράθεση του συγγραφέα με όλους όσους υποστηρίζουν ότι η επανάσταση έγινε υπό την επιρροή των διαφωτιστικών ιδεωδών ή των επαναστατικών ελπίδων που γέννησε η γαλλική επανάσταση και οι ναπολεόντειοι πόλεμοι. Αυτούς τους τελευταίους, ο Παρασκευόπουλος, ταυτιζόμενος με τη σύγχρονη βιβλιογραφία του αποκαλούμενου «πατριωτικού χώρου», τους αποκαλεί «εθνομηδενιστές», χαρακτηρισμό που δεν με βρίσκει σύμφωνη.

Ο μειωτικός αφορισμός του «εθνομηδενισμού» αποδίδεται σε ιστορικούς

Ο Παρασκευόπουλος δεν είναι επαγγελματίας ιστορικός. Ωστόσο, είναι φανερό πως είναι ένας άνθρωπος που έχει μελετήσει σε βάθος την ελληνική ιστορία και, κυρίως, έχει εντρυφήσει στον ελληνικό πολιτισμό. Είναι ευτύχημα που η χώρα εξακολουθεί να διαθέτει ανθρώπους των οποίων η πνευματική καλλιέργεια ανάγεται στη σφαίρα της λογοσύνης, καθώς έχουν εγκύψει στα νάματα του ελληνικού πολιτισμού, όπως είναι η θρησκεία και η γλώσσα. Και το σπουδαιότερο, που νοιώθουν την ανάγκη, σήμερα, στα 200 χρόνια από την επανάσταση του 1821, να καταθέσουν τις σκέψεις και τις προτάσεις τους ως το δικό τους στέφανο στο μνήμα όλων όσων μόχθησαν για να κρατήσουν άσβεστο το φως του ελληνικού πολιτισμού.

ή πολιτικούς που συνδέουν τη γέννηση του ελληνικού έθνους με τη δημιουργία του νεοελληνικού εθνικού κράτους· με όσους μεταφέρουν και στα καθ' ημάς μια δυτική βιβλιογραφία η οποία συναρτά την ανάδειξη των δυτικών εθνικών κρατών κατά τους Νέους Χρόνους με την υποχώρηση της φεουδαρχίας και της αριστοκρατίας, την ολοκλήρωση διαφόρων εθνοτήτων υπό κοινή διοικητική και πολιτική αρχή, καθώς και την ανάδειξη των αστικών στρωμάτων στο προσκήνιο της πολιτικής και κοινωνικής ζωής στις χώρες της Δύσης. Καθώς, πιστεύω, πως το σημαντικό ανάμεσα στις αντικρουόμενες απόψεις –των οπαδών της πολιτισμικής συνέχειας ή των αρνητών της– δεν είναι τόσο η διαφορετική νοηματοδότηση της έννοιας «έθνος», όσο η άρνηση εκ μέρους των αποκαλουμένων ως εθνομηδενιστών, αφ' ενός, της χιλιόχρονης πορείας του ελληνικού πολιτισμού και, αφ' ετέρου, της πολιτικής τους στάσεως υπέρ μιας κοσμοπολιτικής οικουμενικότητας, θα προτιμούσα να τους συμπεριλάβω στην ευρύτερη κατηγορία των θιασωτών ενός –εν τοις πράγμασι παρηκμασμένου– σοσιαλδημοκρατικού εκσυγχρονισμού, προκειμένου να δημιουργηθούν διαλογικοί δίαυλοι ανάμεσα στις αντιτιθέμενες απόψεις, με απώτερο σκοπό τη συστράτευση όλων των πνευματικών δυνάμεων του τόπου για τη σωτηρία του. Άλλωστε, οι απόψεις των αρνητών της συνέχειας του έθνους δεν ομονοούν πάντα μεταξύ τους. Ορισμένοι δεν αρνούνται το παρελθόν, παρά δίνουν διαφορετική έμφαση στις αξίες που κατά καιρούς δέσποσαν στην ελληνική συλλογική συνείδηση, ενώ άλλοι θεωρούν την ιδέα του έθνους πολιτικό κατασκεύασμα. Στους τελευταίους ανήκει και ο Παναγιώτης Κονδύλης. Στην Καθημερινή, της 13/04/1996, σε άρθρο του μιλώντας για το έθνος στην πλανητική εποχή, γράφει:

«Η έννοιά της περί έθνους γίνεται τόσο πιο αφηρημένη, τόσο περισσότερο αισθητική ή πολιτισμική

κατασκευή, όσο οι εθνικοί πολιτισμοί ατονούν. Δεν μπορεί να μη μειδιάσει κανείς όταν βλέπει σήμερα στην Ευρώπη ότι μερικοί «δεξιοί» εθνικιστές, οι οποίοι επιπλέον αυτοαποκαλούνται «συντηρητικοί», χρησιμοποιούν εναντίον του «Μάαστριχτ» εν μέρει τα ίδια επιχειρήματα που χρησιμοποιούσαν οι κλασικοί συντηρητικοί του 18ου και του 19ου αι. εναντίον της διαμόρφωσης των σύγχρονων εθνικών κρατών. [...] Στην αντίπερα όχθη φωνασκεί η κοσμοπολιτική και ειρηνιστική «αριστερά», η οποία ελπίζει ότι η έκλειψη των εθνών θα φέρει τη μόνιμη ειρήνη. Το λογικό σφάλμα είναι προφανές: πόλεμοι γίνονταν και προ της δημιουργίας των εθνών και καμιά στατιστική δεν στηρίζει τη θέση ότι η εμφάνιση του εθνικισμού πολλαπλασίασε τους πολέμους.

[...] Μολοντί τώρα η «αριστερά» επιθυμεί να εξουδετερώσει ή μάλλον να εξαλείψει από προσώπου γης τους προφανώς σφριγηλούς εθνικισμούς, ωστόσο προσπαθεί ταυτόχρονα να αποδείξει ότι καθαρά έθνη δεν υπάρχουν, επομένως ότι χύνεται ιδρώτας και αίμα για το τίποτε και η παροφροσύνη είναι πλήρης. Τα γεγονότα, τα οποία αναφέρονται συναφώς, πρέπει αναμφίβολα να τα πάρουμε πολύ σοβαρά. Πράγματι, αποδείχτηκε ματαιοπονία η αναζήτηση αμιγών φυλών και εθνών ή η κατάσθρωση ενός πάγιου καταλόγου αντικειμενικών και γενικών γνωρισμάτων, με βάση τα οποία θα μπορούσε να ορισθεί το έθνος. Ό,τι κατά καιρούς αναφέρθηκε ως τέτοιο γνώρισμα (καταγωγή, γλώσσα, θρησκεία, κ.ο.κ.) ή δεν απαντούσε πάντοτε ή δεν αποτελούσε αναγκαίο ή επαρκή όρο συγκρότησης ενός έθνους. Δεν μπορούμε εδώ να εξετάσουμε, ίσως ούτε και να διαπιστώσουμε, κατά πόσο η έννοια του λαού είναι φυσική και φυλετική· το βέβαιο είναι ότι δεν συμπίπτει με την έννοια του έθνους, που είναι σε καθοριστικό βαθμό έννοια πολιτική. [...] Το πολιτικά φλέγον ερώτημα

είναι αν συγκεκριμένα σύνολα έχουν την ανάγκη και τη διάθεση, έστω και επιστρατεύοντας μύθους, να ορίσουν τον εαυτό τους ως έθνος και να ενεργήσουν στο όνομα αυτού του έθνους, δηλαδή να ζήσουν και να πεθάνουν. Αν το κάνουν αυτό, αδιαφορώντας μάλλον για το τι είναι αλήθεια και τι ψέμα, τότε έχουν προφανώς, καλώς ή κακώς, τους λόγους τους, και το μόνο ουσιαστικό ζήτημα είναι αν και στο μέλλον θα θεωρούν αυτό το κατασκεύασμα το καλύτερο μέσο για την προάσπιση των συμφερόντων τους. Αν τούτο συμβαίνει πράγματι, τότε οι ιστορικές αποδείξεις και ανταποδείξεις αποτελούν χαμένο κόπο. Και στο παρελθόν το έθνος δεν εμφανιζόταν στην πολιτική σκηνή επειδή είχε μόλις σχηματιστεί, αλλά επειδή μια ορισμένη ελίτ επικαλούνταν την ιδέα του έθνους και κατάφερνε έτσι να κινητοποιήσει μάζες.

Κι όμως, τον Κονδύλη τον έχουν αγκαλιάσει όλοι οι υποστηρικτές της συνέχειας και του πατριωτικού χώρου, αναγνωρίζοντας στο πρόσωπό του, και δικαίως, μιαν από τις πιο εξέχουσες πνευματικές μορφές του νεώτερου ελληνισμού. Το ίδιο συμβαίνει και με τις απόψεις του Καστοριάδη, ο οποίος θε-

ωρεί τον βυζαντινό πολιτισμό ως σκοταδιστικό. Ενώ όμως στο κεφάλαιο περί «εθνομηδενισμού» ο Στέλιος Παρασκευόπουλος παραθέτει αρκετές παραγράφους από το έργο του Σπυρίδωνος Ζαμπέλιου, αλλά και από αρθρογραφία σύγχρονων διανοητών, όπως του Σωτήρη Σόρογκα, παραλείπει να αναφέρει αποσπάσματα από κείμενα «εθνομηδενιστών» προκειμένου ο αναγνώστης να σχηματίσει αντικειμενική γνώμη για τις θέσεις τους. Ίσως είναι μια από τις ελάχιστες παραλείψεις του, την οποία αποδίδω ακριβώς στην ανομοιομορφία των σχετικών θέσεων.

Ιδιαίτερο ιστορικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα κεφάλαια του βιβλίου τα αναφερόμενα στον διχασμό των Ελλήνων ανάμεσα σε Δύση (Ευρώπη) και Ανατολή. Ένας διχασμός που συνεχίστηκε επί πολλές δεκαετίες παράγοντας ιδεολογικές και πολιτικές διαφορές καταστρεπτικές για το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία, χωρίς ποτέ αυτές να κατορθώσουν να συγκλίνουν σε παραγωγικές συνθέσεις. Αυτήν τη σύνθεση αναζητά το βιβλίο, επιμένοντας στη δημιουργική ανάπλαση των παραδόσεων αλλά και στην με ελληνικό, δημιουργικό τρόπο θεώρηση του παρόντος. Ανάπλαση και δημιουργική θεώρηση που ο συγγραφέας γνωρίζει (όπως γνώριζαν και τα πιο αστραφτερά μυαλά αυτού του τόπου, πράγμα που καθίσταται φανερό από τα αποσπάσματα του Καζαντζάκη και του Θεοτοκά τα οποία ο Παρασκευόπουλος παραθέτει στο κεφάλαιο για τον ευρωπαϊκό δρόμο της Ελλάδας) πως χωρίς μια νέα εκπαιδευτική πολιτική δεν μπορεί να επιτευχθεί. Μια εκπαιδευτική πολιτική ικανή να κάνει τον σύγχρονο νέο της Ελλάδας, πέραν της τεχνολογικής του εμπειρογνωμοσύνης, να διακρίνει στο βάθος του ορίζοντα τη «χρυσή γραμμή ατελειότητας» που αναφέρει ο Ελύτης και την οποία παραθέτει ο συγγραφέας ήδη από τις πρώτες σελίδες του έργου του, αποκαλύπτοντας εξ αρχής το ιδεόγραμμα της σκέψης και του μόχθου του. ☐

Εφημερίδα-ταυτότητα του σκεπτόμενου Έλληνα

ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΘΡΗΣΚΕΙΑ

10ος χρόνος

Διανέμεται
στις 15 κάθε μήνα
δωρεάν

Αθήνα • Πειραιάς • Θεσσαλονίκη